

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

8^E JAARGANG

WOENSDAG 30 MEI 1923

No. 387

INHOUD

	Blz.
DE OVERHEID ALS BANKIER door <i>H. Keegstra</i>	478
Loonsverhoudingen in de Metaalnijverheid door <i>Ir. B. Bølger</i>	480
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Enkele hoofdlijnen uit de Iersche Staatsinrichting. I. Noord-Ierland door <i>Dr. T. E. Gregory</i>	482
Het Landbouwcrediet in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika II door <i>Dr. H. W. A. Beenhouwer</i>	483
AANTEKENINGEN:	
Kosten van het levensonderhoud bij arbeidersgezinnen te Amsterdam	485
Het rendement van enkele Britsche en Britsch-koloniale Staatsfondsen	486
Overzicht van de door Minister de Graaff ten laste van Nederlandsch-Indië uitgegeven leeningen	486
Stand der cultuurs en uitvoer gedurende het vierde kwartaal 1922, in Suriname	486
BOEKAAKONDIGINGEN:	
J. van den Tempel: Problemen der Socialisatie, bespr. door <i>Prof. Mr. D. van Blom</i>	487
Dr. Ir. J. Goudriaan Jr.: De doelmatigheid van de Amsterdamsche Broodvoorziening, bespr. door <i>Ir. J. van Dusseldorp Jr.</i>	487
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	489
MAANDCIJFERS:	
Postchèque en Girodienst	489
Rijkspostspaarbank	489
Productie der Kolenmijnen	489
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN . . . . . 490—496	
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*

29 MEI 1923.

Ook gedurende de afgelopen week bleef geld aangeboden. De notering voor call geld is tot 2¾ pCt. teruggelopen. Heden werd echter weder voor 3 pCt. gedaan. Door de meerdere geldruimte was er nog al veel vraag naar wissels tegen privaatdisconto, waartegenover slechts weinig aanbod stond. De notering liep dan ook terug op 3½ en 3¼ pCt.

Prolongatie kwam van 4 pCt. op 3½ pCt.

De weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft wederom van een daling der disconteringen blijk. De post binnenlandsche wissels verminderde; grootendeels als gevolg van de aflossing van rechtstreeks bij de Bank geplaatste schatkistpromessen, in de afgelopen week van f 167.1 miljoen tot f 155.4 miljoen. Ook de beleeningen geven een vermindering te zien. In totaal blijken zij van f 144.1 miljoen tot f 135.4 miljoen te zijn teruggelopen. De daling betreft uitsluitend de effectenbeleeningen en komt voor het grootste gedeelte voor rekening van de Hoofdbank.

Het creditsaldo van het Rijk, dat de vorige weekstaat had aan te wijzen, heeft weder plaats gemaakt voor een debetsaldo ten bedrage van f 9.9 miljoen. De daling van f 6.7 miljoen, die de post papier op het buitenland te zien geeft, correspondeert voor het grootste gedeelte met de gelijktijdige vermeerdering van de diverse rekeningen op de actiefzijde van de balans.

De biljettencirculatie daalde met f 8.2 miljoen; de rekening-courant saldi liepen met f 3.7 miljoen terug. Het beschikbaar metaalsaldo stelde zich weder f 2.7 miljoen hooger.

De gang van zaken op de wisselmarkt is nog steeds onbevredigend. De koersen van de hoofddevisen variëren maar weinig en de omzetten zijn dan ook niet groot. De Mark heeft zich aanvankelijk kunnen herstellen en het had er wel den schijn van, of er pogingen werden gedaan den koers op peil te houden. Zaterdag, ongeveer na afloop der zaken, werden Markken echter weder in groote posten door de Deutsche Banken aangeboden, wat het behaalde avans geheel verloren deed gaan; heden kwam de koers zelfs op 0,0041.

Voorts wordt de aandacht getrokken door de daling van de Argentijnsche Peso, die heden op 90¼ kwam, welke koers wel heel laag lijkt. Gezien echter de eigenaardige positie, waarin dit landbouwland zich bevindt, zal het voorloopig wel moeilijk vallen, hierin verbetering te brengen.

Daarentegen verbeterde de Grieksche Drachme aanzienlijk; de pariteit komt heden ongeveer op 5, terwijl deze in het begin der maand nog ca. 3 was.

Ook uitbetaling Sofia zeer vast, ca. 2.60.

Met het oog op de naderende ultimo bestond er hier nog al vraag naar contante Markken per ultimo Mei tegen afgifte per ultimo Juni. Hiervoor werd grif 6 à 6½ cent betaald, wat bij den huidigen Markkoers op ca. 180 pCt. p. a. uitkomt.

LONDEN, 26 MEI 1923.

De geldmarkt is gedurende de afgelopen week zeer kalm geweest en de verwachting, dat het moeilijk zou zijn de schuld aan de Bank af te betalen, werd beschaamd. Daggeld zette in op ca. 1½ pCt., liep ietwat op des Dinsdags tot 2 pCt. en sloot wederom op 1½ pCt. Zevendaagsch geld noteerde hetzelfde.

De discontomarkt was eveneens flauw; Treasury Bills werden des Vrijdags echter toegewezen tegen een iets hooger percentage en prima 3-maands papier bereikte 2—2¹/₁₆ pCt. na 1¹⁵/₁₆—2 pCt. op voorafgaande dagen. 2-, 3- en 4-mnds. prima bankaccept 2—2¹/₁₆ pCt. 6-mnds. idem 2¹/₈—¼ pCt.

DE OVERHEID ALS BANKIER.

Onder bovenstaanden titel heeft Mr. J. P. van Tienhoven, Directeur van de Rotterdamsche Bankvereeniging, in „Economisch-Statistische Berichten” van 18 April 1923 eene beschouwing geschreven over de girodiensten van het rijk en de gemeente.

Deze beschouwingen, voorzoover zij het gemeentegiro betreffen, alsook de woorden welke de heer Mr. Vissering, President van De Nederlandsche Bank, sprak op het Bezuinigings-(Efficiency)-Congres, den 19den April 1923,¹⁾ hebben een overeenkomstigen inhoud als de opmerkingen, welke werden gemaakt bij de behandeling van het praeadvies over het Gemeentelijk Girowezen van Mr. S. de Vries Czn., Wethouder van Amsterdam, op het Congres voor de Gemeente Financiën, den 9den September 1916.

Aangezien sedert die behandeling ruim 6 jaren zijn verlopen en niet ieder de daarop betrekking hebbende stukken ter beschikking zal hebben, meen ik goed te doen uit het toen geschrevene en gesprokene een en ander aan te halen, ten einde de verschillende inzichten zoo goed mogelijk te kunnen toetsen.

De President van De Nederlandsche Bank waar schuwde toen, terwijl hij de invoering van het gemeentegirowezen aanmoedigde, tegen een misschien wat eenzijdige richting, waarin Mr. de Vries de zaak had belicht; — dat was geen critiek, doch slechts eene opmerking, — waar hij zeide dat de gemeentelijke girobank een gewoon bankier zou kunnen worden, dat iedereen ook via de gemeentelijke bank zijn spekslager, enz., zou kunnen betalen.

Hieromtrent merkte Mr. Vissering op: „Ik zou zeggen, is het niet beter dezen arbeid nog maar aan de kassiers over te laten, die daarvoor uitstekend zijn ingericht en die volkomen en gaarne bereid zijn het te doen; en die van hun zijde ook zooveel moeite hebben gedaan het publiek duidelijk te maken, dat zij op die wijze van hun diensten gebruik kunnen maken. Ik zou er dus wel op willen aandringen het doel niet voorbij te streven; misschien dat het schoone streven van Mr. de Vries dan een mislukking zou worden”.

De praeadviseur heeft daarop toen geantwoord, dat, hoeczeer hij ook de autoriteit van Mr. Vissering erkende, hij toch met eenige bescheidenheid het advies in zake het betalen aan spekslagers en dergelijken terug zou willen wijzen. „En als men dan wil zeggen, dat hierdoor de gemeente ook eigenlijk gaat worden bankier, dan moet ik erkennen, er is wel iets van waar! Maar vindt U het een groote schande om bankier te worden? En wanneer daardoor nu een groot belang gediend wordt voor de gemeente, dan is de vraag, of wij daar niet overheen zullen stappen en niet zullen moeten zeggen: welnu dan dat ook”. Mr. de Vries was er van overtuigd, dat door dat te doen, wij in het minst geen concurrentie aandoen aan de bankiers en zelfs niet aan het spaarbankgiro en het postgiro.

Dat is ook de practijk in Duitschland; het bankgiro ontwikkelt zich fleurig daarnaast.

De ondervinding zal vermoedelijk zijn, dat of vooral de kleine burgerij van het gemeentelijk giro gebruik maakt, of wel dat de menschen, die een bankgiro hebben, ook een rekening nemen bij de gemeente.

Tot zoover de meeningen op het Congres geuit.

Hierna verscheen den 27sten September 1916 van de hand van Mr. F. E. Posthumus Meijes, Directeur van de Kasvereeniging te Amsterdam, in „Economisch-Statistische Berichten” een artikel: „Gevaren van het Gemeentelijk Girowezen”. Deze ving aan met de mededeeling, dat uit het ten congresse gesprokene bleek, dat het in het voornemen van het, Amsterdamse gemeentebestuur ligt, binnen korten of langeren tijd een gemeentelijken girodienst in het leven te roepen, die alle betalingen, niet alleen aan de gemeente zelve, maar ook die van de burgerij onder-

ling zal pogen te vereffenen zonder gebruikmaking van baar geld. Verder merkte hij op, dat door den inleider en door andere sprekers onomwonden is gezegd, dat het doel van een gemeentelijke girobank (want met een anderen naam kan men dezen dienst niet bestempelen) ook wel is het gemak in de betalingswijze — maar vooral in de eerste plaats — het verschaffen van bedrijfskapitaal aan de gemeente. En wanneer dit gemeentelijk girowezen eens waarlijk de uitbreiding kreeg, die de voorstanders er van verwachtten en waartoe zij misschien de burgerij wel langs den weg van verordeningen en met het lokmiddel van vrijdom van provisie en een zekere rentevergoeding zouden willen dwingen, dan zou deze maatregel vele millioenen in de gemeentekas brengen, voor de directe terugbetaling waarvan de gemeente geen anderen waarborg biedt dan den goeden klank van haar naam.

Mr. de Vries heeft naar aanleiding van de voorafgaande opmerkingen in „Economisch-Statistische Berichten” van 25 October 1916 een en ander weerlegd en daarbij doen uitkomen, dat het met betrekking tot de liquiditeit niet moeilijk zal vallen een zoodanige regeling te treffen, dat niemand bevreemd behoeft te zijn, dat hij op het tijdstip dat het hem noodig voorkomt zijn saldo op te eischen bij de gemeentelijke instelling, dit niet zou kunnen krijgen.

De voorspelling van Mr. Posthumus Meijes, dat het zou komen tot de oprichting van een gemeentelijken girodienst, is uitgekomen. Ook heeft deze instelling eenige millioenen in de gemeentekas gebracht. Op 1 Januari 1923 was aan dagdeposito's 17 millioen aanwezig en aan jaardeposito's 8 millioen, in totaal derhalve 25 millioen gulden.

De voorafgaande mededeeling omtrent de bezwaren tegen een gemeentelijken girodienst in 1916 geuit, doen zien, dat de recente critiek van Mr. van Tienhoven in „Economisch-Statistische Berichten” geuit, een anderen geest ademt. Het liquiditeitsgevaar, het spook van de steenen voor brood, door Mr. Posthumus Meijes in het geding gebracht, doet geen opgeld meer. De practijk heeft doen zien, dat dit gevaar denkbeeldig was.

Mr. van Tienhoven staat echter tegenover het gemeentegiro zeer afwijzend. Hij zegt, dat de overtolligheid wel geen betoog behoeft, ergo: „la mort sans phrase”. Men veroorlove ons op de opmerkingen van den Directeur der Rotterdamsche Bankvereeniging nader in te gaan.

Het Giroverkeer, eens door den Staat ter hand genomen en geregeld, behoort aan andere publiekrechtelijke organen onttrokken te worden. Iedere gulden aan de kleinere parallel loopende publieke organisatie besteed is weggeworpen, aldus vervolgt hij. Hier mist kent Mr. van Tienhoven de beteekenis en de werking van het gemeentelijke giroverkeer ten eenenmale. Het is of de schrijver het wil doen voorkomen, dat de gemeente met haar giroverkeer een tweede maal doet wat het rijk door middel van den Postgirodienst reeds verricht, aldus dubbel werk. Zoo is tenminste voor ons deze opmerking alleen verstaanbaar. Maar dat is in geen deele juist. Geen enkele van de verichtingen van het gemeentelijke girokantoor zijn dezelfde als die van den Postgirodienst. De handelingen welke de eene dienst verricht, doet de andere niet nog eens. Ware dit het geval, dan zou men kunnen spreken van dubbel werk en zou men kunnen opmerken dat iedere gulden voor den parallel loopenden dienst uitgegeven, is weggeworpen geld. Thans is de toestand geheel anders. Het gemeentegiro, het rijksgiro, het bankgiro en het spaargiro werken, hoewel ieder voor zich zelfstandig, onderling aanvullend. Elk heeft op zichzelf alle redenen van bestaan en alle helpen mee, al is ieders terrein uit den aard der zaak niet nauwkeurig afgebakend, het giroverkeer algemeen te maken. Geen enkele der genoemde instellingen zou met betrekking tot de girobeweging kunnen bereiken

¹⁾ [Zie hiervoor het no. van 25 April jl. — Red.]

wat zij gezamenlijk tot stand weten te brengen en omdat het girostelsel maatschappelijk van beteekenis is verdient elk giro aanbeveling en aanmoediging. Mr. Vissering noemde op het Bezuinigingscongres het bevorderen van het geldverkeer door middel van overschrijving op zichzelf een model van efficiency. Mr. van Tienhoven prijst het stelsel en geeft er de voorkeur aan boven elke andere wijze van geld ontvangen en betalen. En hij voegt er aan toe, wij halen zijn woorden aan, dat het giroverkeer eerst recht tot bloei kan geraken, wanneer het een voorwerp van overheidszorg is.

Wie deze stelling aanvaardt zal ook de verdere consequenties welke deze overheidsbemoeiing inhoudt voor lief moeten nemen, wil men haar niet reeds dadelijk met het oog op de te maken onkosten tot mislukking doemen. Ten einde met betrekking tot deze opmerking niet te worden misverstaan, volgt, enkel met het oog hierop, een antwoord op de vraag wat het giro eigenlijk is.

Het giroverkeer bestaat daarin, dat verschillende debiteuren en crediteuren elkaar betalen door middel van banken en giro-instellingen zonder dat daarvoor contant geld vereischt wordt. In plaats dat de betalingen in baar geld geschieden, worden zij verricht door overschrijving in de boeken der instellingen en wel zoodanig, dat de te betalen som gelds van de rekening van den betaler op de rekening van den ontvanger wordt overgeboekt. Door een stelsmatige doorvoering van een zoo uitgebreid mogelijk giroverkeer vermindert de behoefte aan geld in circulatie. De gelden die nutteloos en renteloos in de kassen van talloze personen lagen vloeien naar de kassen der banken en giro-instellingen. Economisch is het giroverkeer daarom van beteekenis, omdat het de anders op de een of andere wijze vastgehouden circulatiemiddelen verzamelt en die bedragen tot een groot fonds te zamen voegt. Aldus worden nieuwe credietmiddelen mobiel gemaakt. Bovendien is het girowezen een model van efficiency, voor heel de maatschappij.

Hiermede is Mr. van Tienhoven het waarschijnlijk wel eens. Maar hij zegt, de overheid bevordere het giro, maar moet over de te zamen gebrachte middelen geen rente vergoeden, ook niet een matige rente, neen geen rente en zulks als beginsel.

Maar wanneer de overheid naar dezen raad luisterde, de ervaring leert dat, dan zou men het girowezen net zoo snel zien verdwijnen als men het thans heeft zien opkomen. Het kostenvraagstuk zou niet zijn op te lossen dan door het heffen van tarieven van elke handeling en dat beteekent de opkomende girobeweging doodmaken.

De heer van Tienhoven deelt mede, dat het geen particuliere instelling mogelijk is met een zuiver girobedrijf winst te behalen; zelfs weet het particulier bedrijf dit, volgens hem, niet te doen, wanneer het de gelden in rekening-courant met rentevergoeding aanneemt, bij eene mechanisch geprefectioneerde organisatie. Toch wil hij de overheidsorganen opleggen om geen rente te vergoeden. Hij is in zoverre consequent, dat hij op principieelen grond ook over de particuliere depositogelden geen rente wil vergoeden en ook op praktischen grond zou hij evenzeer tot dien maatregel durven adviseeren.

Wij staan met betrekking tot het gemeentegiro op praktische gronden lijnrecht tegenover dit inzicht. Wij kunnen aan de hand van de opgedane ervaring verklaren, dat het doel, dat bij de giromethode voorziet, om de bedragen aan circulatiemiddelen, die nutteloos en renteloos in de kassen van talloze personen liggen, niet tot een groot fonds zullen samenvloeien, wanneer niet de gemeentelijke giro-instelling een redelijke rente vergoedt. Alleen door een behoorlijke rente en door een praktische inrichting van de giromethode zal het duurzaam mogelijk blijken de hierbedoelde circulatiemiddelen op te hoopen. En wanneer de rentevergoeding er toe zou leiden, dat

gelden toestroomden welke een ander karakter dragen, gelden die bijv. zuster-instellingen zouden willen deponeren, omdat zij voor hun overtollig kasgeld geen employ weten te vinden, dan wordt een passend halt toegeroepen, zooals bij het girokantoor reeds plaats vond. Inmers op deze saldo's valt niet duurzaam te rekenen en zij zouden het totaal tegoed al te zeer op ongewenschte wijze doen schommelen. Dergelijke saldi dienen geen rente te dragen en behooren terug te vloeien naar de Centrale regelaarster van het geldverkeer De Nederlandsche Bank. Over dergelijke saldi vergoedt het Girokantoor dan ook geen rente. In zoverre kunnen wij accoord gaan met het advies van Mr. van Tienhoven. Maar even zeker als de hierbedoelde gelden geen rente dienen te dragen, bij welke giro- of bankinstelling ook, is het noodzakelijk dat van de overige girosaldi rente behoort te worden betaald, ten einde het doel, dat bij het girostelsel voorziet, te doen slagen. Door de 3 pCt. rentevergoeding, toegepast op de wijze als hier is aangegeven, heeft het Girokantoor de bovengenoemde sommen weten op te zuigen. En deze gelden hebben en vinden nog een zeer nuttige aanwending als bedrijfskapitaal voor de gemeente en, indien zij eventueel deze behoeftegrens overschrijden, zal kunnen worden overwogen ze te gebruiken tot het aankopen van prima beleggingspapieren van openbare lichamen, waarbij de uitloting is verzekerd en die voor beleening bij De Nederlandsche Bank in aanmerking komen. Aldus zal de giroinstelling kunnen rekenen op een rentevergoeding, overeenkomende met de rente, welke de gemeente voor leeningsgelden op de open markt moet betalen.

De gunstige werking als zuigpomp voor de te overvloedige wettige circulatiemiddelen zal het Girokantoor bij de tegenwoordige rentevergoeding ongetwijfeld behouden. Wanneer men bedenkt, dat op 25 Juli 1914 300 millioen bankbiljetten (reeds een te hoog bedrag) in omloop waren en dat het totaal dezer biljetten thans 900 millioen bedraagt, dan is er voor de hierbedoelde werkzaamheid der gemeentelijke giro-instellingen nog voldoende ruimte.

Met eenige bevreemding vernam ik uit het artikel van Mr. van Tienhoven, dat de particuliere banken met het zuivere girobedrijf geen winst weten te behalen, omdat het Girokantoor ruim voldoende aan de toegekende vergoedingen en rente heeft voor de te maken onkosten.

Daarenboven geniet de gemeente nog indirecte voordeelen, die het batig saldo, welke de exploitatierekening van het Girokantoor op deze wijze afwerpt, nog belangrijk overtreffen.

Het Girokantoor verricht namelijk de onderlinge verrekeningen tusschen de gemeentebedrijven en -diensten kostenvrij, en ontvangt voor alle betalingen voor de gemeentebedrijven en -diensten slechts een provisie van $\frac{1}{2}$ % over de grootste zijde der rekening-courant, terwijl de rekening-courant-saldi dezer bedrijven en diensten geenerlei rente voordeel opleveren.

Wanneer men hierbij in het oog houdt, dat de gemeente zich op een praktische wijze bedrijfskapitaal verschaft, waarop zij blijvend kan rekenen, en daarbij der burgerij belangrijke diensten bewijst, terwijl het Girokantoor in steeds toenemende mate een beperking van de te overvloedige circulatiemiddelen bevordert, dan meenen wij dat Mr. van Tienhoven wat te lichtvaardig het Girokantoor heeft afgemaakt, vermoedelijk door deze zaak van een te eenzijdig standpunt te bekijken.

In het kort samengevat maakt zijn beschouwing den indruk, dat hij alle girowinst wil opeischen voor de particuliere banken en alle lasten aan de overheid wil laten. Maar daarmede kan de overheid in onzen tijd niet accoord gaan. Zij zal hare bedrijven zoo moeten inrichten, dat deze de te maken onkosten dekken en daarbij past althans voor het girobedrijf, zooals de gemeente dat heeft ingesteld een redelijke rentevergoeding voor de rekeninghouders. En dat de ge-

meente daarmede het bankwezen niet ondermijnt behoeft geen uitvoerig betoog.

De girobeweging, thans door de overheid ter hand genomen, heeft Mr. Vissering destijds aan onze bankiers ter invoering en navolging aangeboden, doch zooals hij in 1916 op het congres voor de Gemeente Financiën meedeelde, niemand pakte het aan.

Toen hij in 1907 zijn bekend boekje „Het Oude en Moderne Giroverkeer” schreef en het den bankiers te Amsterdam liet lezen, hebben die heeren gezegd: „Verbazend interessant, maar berg het zoo diep in je koffer als je maar kunt, want je krijgt groote tegenwerking en wij zijn er niet voor klaar”. Later is het wel verspreid, maar bijna geen mensch keek het in; bijna niemand die er eenige notitie van heeft genomen.

Wij halen deze historie op om te doen uitkomen, dat de bankwereld van het moderne giro niet heeft willen weten, toen het tijd was. Maar nadat men bij de gemeente het stelsel nauwkeurig bestudeerde en daarbij terdege kennis nam van het werkje van Mr. Vissering en nu er gunstige resultaten aan den dag komen, nu komt Mr. van Tienhoven de beweging den voet dwars zetten.

Met betrekking tot de door hem geuite bezwaren geldt echter ten opzichte van het Girokantoor:

ad 1o. Het kostenvraagstuk levert het Girokantoor tot nog toe geen moeilijkheden op;

ad 2o. Met betrekking tot het inflatiegevaar werkt het Girokantoor gunstig;

ad 3o. Beleggingsrisico in ongunstigen zin is niet aanwezig;

ad 4o. Aan ondermijning van het bankwezen wordt niet gedacht.

H. KEEGSTRA,

Directeur van het Girokantoor der Gemeente Amsterdam.

Amsterdam, 17 Mei 1923.

LOONSVERHOUDINGEN IN DE METAALNIJVERHEID.

Door de verschillende publicaties van den heer M. Triebels (o.a. in dit tijdschrift No. 281, 18 Mei 1921) is de wijze, waarop in de Metaalnijverheid de loongegevens worden verzameld en verder verwerkt, genoegzaam bekend.

Ik kan daarover dan ook zwijgen; wie er nog nadere inlichtingen over wenscht te hebben, zal deze kunnen verkrijgen aan het bureau van het N. A. M. „Werkspoor” Amsterdam, of aan dat van Centraal Overleg, Schotersingel 9, Haarlem.

Uit de verschillende gegevens, die het N. A. M. in den loop der laatste jaren heeft gepubliceerd, stelde ik eenige tabellen samen, die misschien van voldoende waarde geacht mogen worden om ze in ruimer kring bekend te maken.

Deze tabellen geven een duidelijk, en *objectief juist* beeld van de loonbeweging en de groepeerings van de arbeiders in de Metaalindustrie. Van hoeveel waarde het is over zoodanige cijfers te kunnen beschikken, zal iedereen, die onderhandelingen over arbeidsvoorwaarden heeft te voeren, kunnen beseffen. Het is materiaal, dat voor accountantsonderzoek openstaande, zonder eenige tendenz, in welke richting dan ook, den toestand weergeeft. Nuchtere cijfers, die echter voor hen, die er mee gaan werken, beginnen te leven.

Wordt hierdoor weer aangetoond van welk een waarde een instituut als het N. A. M. voor ons sociaal-economisch leven geacht mag worden, des te meer voldoening schenkt het, wanneer daardoor ook in andere bedrijfstakken langzamerhand een zekere strooming komt, die de richting aangeeft naar de instelling van soortgelijke bureaux.

Ongetwijfeld zijn daarbij vele bezwaren te overwinnen en moeten heel wat vooroordeelen uit den weg geruimd worden.

Moge het onderstaande er toe bijdragen ook in andere bedrijfstakken te doen beseffen wat, voor-

opgezet een goede wil, met betrekkelijk geringe kosten en moeite bereikt kan worden.

Daarbij zal men echter de bijzondere omstandigheden van elken bedrijfstak in aanmerking moeten nemen en hoede men zich er voor klakkeloos over te nemen, wat in de metaalindustrie juist en doelmatig is gebleken.

Beweging van het aantal en groepeerings der werknemers N. A. M.

Uit de gegevens van het N. A. M. kunnen de volgende tabellen over de beweging van het aantal werknemers en hunne groepeerings worden samengesteld:

	1 Jan. 1920	1 Juli 1920	1 Jan. 1921	1 Juli 1921	1 Jan. 1922	1 Juli 1922	1 Jan. 1923
Opgaven verstr. door .. ondern.	86	129	140	140	137	128	116
Tot. aant. arb.	28154	38651	42613	41643	35588	29603	26445
Meerderjarigen	21098	28407	31521	30948	27187	22744	20495
In Gem. Klasse 1	11115	14961	16320	16031	14141	10877	10009
” ” ” 2	7934	10833	11787	11667	10330	9393	8519
” ” ” 3	1905	2432	3148	3081	2562	2319	1814
” ” ” 4	144	181	266	169	154	155	153
In % van het aantal meerderjarigen in:							
1e Gem. Klasse	53	53	52	52	52	48	49
2e ” ”	37	38	37	37,5	38	41	41,5
3e ” ”	9	8,4	10	10	9,4	10,3	8,8
4e ” ”	1	0,6	1	0,5	0,6	0,7	0,7

De verhouding van de meerderjarigen en minderjarigen en de geschoolden, geoefenden, ongeschoolden is uit het onderstaande te zien:

	1 Jan. 1919	1 Jan. 1920	1 Juli 1920	1 Jan. 1921	1 Juli 1921	1 Jan. 1922	1 Juli 1922	1 Jan. 1923
Opg. verstr. door .. ondernem.	99	86	129	140	140	137	128	116
Tot. aantal arbeiders	22101	28154	38651	42613	41643	35588	29603	26445
In % van het totaal aantal arbeiders:								
Meerderj.	78	75	74	74	74	76	77	78
Minderj.	22	25	26	26	26	24	23	22
13 jaar ...	—	1,5	1,8	1,5	1,2	0,7	0,5	0,4
14 ” ...	—	2,9	2,9	2,9	2,8	2,3	2,3	1,9
15 ” ...	—	3,9	4,0	3,7	3,7	3,2	3,3	3,1
16 ” ...	—	3,8	4,2	4,1	4,1	4,0	4,0	3,7
17 ” ...	—	4,2	4,0	3,9	4,0	4,0	4,1	3,9
18 ” ...	—	3,8	4,0	3,8	3,6	3,7	3,6	3,7
19 ” ...	—	3,1	2,8	3,3	3,3	3,2	2,9	3,4
20 ” ...	—	1,9	2,8	2,8	2,9	2,6	2,6	2,5
In % van het aantal meerderjarigen:								
Gesch. d.	55	49	47	46	47	48	50	50,5
Geoefend.	26	28	29	29	30	30	30	30,5
Ongesch.	19	23	24	25	23	22	20	19

Loonbeweging Metaalindustrie.

De beweging van de *werkelijke* hoogte der uurinkomens in cents is te zien uit de onderstaande tabel, ontleend aan de gegevens van het N. A. M.

Meerderjarige werkl. dien.	1 Jan. 1920	1 Juli 1920	1 Jan. 1921	1 Juli 1921	1 Jan. 1922	1 Juli 1922	1 Jan. 1923
<i>Geschoolden.</i>							
1e Gem. Klasse....	66	76	83	88	86	78	74
2e ” ”	62	69	81	81	83	73	72
3e ” ”	57	65	76	79	76	68	65
4e ” ”	52	56	70	70	68	69	65
<i>Geoefenden.</i>							
1e Gem. Klasse....	62	71	76	81	79	71	67
2e ” ”	52	60	68	70	71	63	61
3e ” ”	50	57	66	68	66	58	55
4e ” ”	52	57	63	66	66	64	55
<i>Ongeschoolden.</i>							
1e Gem. Klasse....	54	61	66	69	68	61	57
2e ” ”	49	51	58	60	61	54	53
3e ” ”	45	51	60	59	57	50	49
4e ” ”	41	44	49	51	48	47	44

Hieronder laten we nog eenige tabellen volgen, die op de *relatieve* hoogte van de uurinkomens der

meerderjarige werklieden betrekking hebben:

Relatieve hoogte der uurinkomens.

De uurinkomens op 1 Jan. 1920 zijn steeds op 100 gesteld.

1 Jan. 1920 = 100	Jan. 1920	Juli 1920	Jan. 1921	Juli 1921	Jan. 1922	Juli 1922	Jan. 1923
<i>Geschoolden.</i>							
1e Gem. Klasse....	100	115	126	134	131	118	112
2e " "	100	111	131	131	134	118	116
3e " "	100	114	133	138	133	119	114
4e " "	100	108	135	135	131	133	125
<i>Geoeffenden.</i>							
1e Gem. Klasse....	100	115	123	131	127	115	108
2e " "	100	116	131	135	137	121	117
3e " "	100	114	132	136	132	116	110
4e " "	100	110	121	127	127	123	125
<i>Ongeschoolden.</i>							
1e Gem. Klasse....	100	113	122	128	126	113	106
2e " "	100	104	118	122	124	110	108
3e " "	100	113	134	131	127	111	109
4e " "	100	108	120	124	117	115	107

Relatieve hoogte der uurinkomens.

De uurinkomens der geschoolden zijn steeds op 100 gesteld.

Geschoolden = 100	Jan. 1920	Juli 1920	Jan. 1921	Juli 1921	Jan. 1922	Juli 1922	Jan. 1923
<i>Geschoolden.</i>							
1e Gem. Klasse....	100	100	100	100	100	100	100
2e " "	100	100	100	100	100	100	100
3e " "	100	100	100	100	100	100	100
4e " "	100	100	100	100	100	100	100
<i>Geoeffenden.</i>							
1e Gem. Klasse....	95	94	92	92	92	91	90
2e " "	84	87	84	86	85	86	85
3e " "	88	88	87	86	87	85	85
4e " "	100	102	90	94	97	93	100
<i>Ongeschoolden.</i>							
1e Gem. Klasse....	82	80	79	79	79	78	77
2e " "	79	74	72	74	73	74	74
3e " "	79	79	79	75	75	73	75
4e " "	79	79	70	73	71	68	68

Relatieve hoogte der uurinkomens.

De uurinkomens in de eerste Gem. klasse zijn steeds op 100 gesteld.

1e Gem. Klasse = 100	Jan. 1920	Juli 1920	Jan. 1921	Juli 1921	Jan. 1922	Juli 1922	Jan. 1923
<i>Geschoolden.</i>							
1e Gem. Klasse....	100	100	100	100	100	100	100
2e " "	94	91	98	92	96	93	97
3e " "	86	86	92	90	88	87	88
4e " "	79	74	84	80	79	88	88
<i>Geoeffenden.</i>							
1e Gem. Klasse....	100	100	100	100	100	100	100
2e " "	84	85	90	86	90	89	91
3e " "	82	80	87	84	84	82	82
4e " "	84	80	83	81	84	90	97
<i>Ongeschoolden.</i>							
1e Gem. Klasse....	100	100	100	100	100	100	100
2e " "	91	83	88	87	90	89	93
3e " "	83	83	91	85	84	82	86
4e " "	76	72	74	74	71	77	77

Ter aanvulling volgen hieronder nog eenige andere cijfers, ontleend aan de N. A. M. mededeelingen.

Overzicht van de verhouding van het uurinkomen (vakgroepgemiddelde) en uurloon (vakgroepgemiddelde) in de verschillende gemeenteklassen op 1 Januari 1920 en 1 Jan. 1923. Het uurloon is steeds op 100 gesteld.

Uurloon = 100	Uurinkomen 1 Januari 1920			Uurinkomen 1 Januari 1923		
	Geschoolden	Geoeffenden	Ongeschoolden	Geschoolden	Geoeffenden	Ongeschoolden
1e Gem. Klasse	110	113	110	121	122	119
2e " "	115	106	117	122	117	118
3e " "	105	106	107	118	119	114
4e " "	108	113	103	120	125	110

steld. Men ziet uit deze tabellen, dat sinds 1920 het uurinkomen ten opzichte van het uurloon is gestegen, m.a.w. het tariefwerk thans meer invloed heeft dan in 1920; typisch is verder, dat voor de geschoolden dit percentage hooger is dan voor de ongeschoolden, waaruit blijkt, dat de geschoolden meer op tarief werken dan de ongeschoolden.

De absolute hoogte der uurinkomens is reeds in een eerder voorgaande tabellen vermeld, het vastgestelde minimum vakgroepgemiddelde bedroeg resp. in cents per uur:

	Jan. 1920	Juli 1920	Jan. 1921	Juli 1921	Jan. 1922	Juli 1922	Jan. 1923
<i>Geschoolden.</i>							
1e Gem. Klasse....	60		75				67
2e " "	57		70				63
3e " "	54		66				59
4e " "	51		63				57
<i>Geoeffenden.</i>							
1e Gem. Klasse....	54		65				58
2e " "	51		60				54
3e " "	48		56				50
4e " "	45		53				48
<i>Ongeschoolden.</i>							
1e Gem. Klasse....	48		55				49
2e " "	45		50				45
3e " "	42		46				41
4e " "	39		43				39

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de verhouding van het werkelijke uurinkomen (vakgroepgemiddelde) en het vastgestelde minimum gemiddelde uurinkomen (Collectief contract of Landelijke Regeling). Hieruit is te zien, hoe hoog het werkelijke uurinkomen was, voor de gemeenteklassen op de onderscheidene tijdstippen, wanneer men het op dat tijdstip voor de gemeenteklasse vastgestelde minimum vakgroepgemiddelde op 100 stelt. Men ziet, dat de werkelijke uurinkomens steeds een aantal procenten boven het minimum staan:

	Jan. 1920	Juli 1920	Jan. 1921	Juli 1921	Jan. 1922	Juli 1922	Jan. 1923
<i>Geschoolden.</i>							
1e Gem. Klasse....	110	118	111	117	128	116	110
2e " "	109	121	116	116	132	116	114
3e " "	105	120	115	120	129	115	110
4e " "	102	110	111	111	120	121	114
<i>Geoeffenden.</i>							
1e Gem. Klasse....	115	131	117	125	136	123	116
2e " "	102	118	113	117	132	117	113
3e " "	104	119	118	121	132	116	110
4e " "	116	127	119	125	138	133	135
<i>Ongeschoolden.</i>							
1e Gem. Klasse....	113	127	120	126	139	125	116
2e " "	109	113	116	120	136	130	118
3e " "	117	121	131	128	139	122	120
4e " "	105	113	114	119	123	121	113

Absolute hoogte der uurinkomens in cents op 1 Januari 1920, 1 Juli 1922 en 1 Januari 1923 voor de boven de kolom genoemde leeftijden:

	20 jaar	19 jaar	18 jaar	17 jaar	16 jaar	15 jaar	14 jaar	13 jaar
<i>1 Januari 1920</i>								
1e Gem. Klasse	41	33	30	24	20	16	12	7
2e " "	39	33	27	22	18	14	11	9
3e " "	38	32	27	21	18	15	13	9
4e " "	36	31	26	21	20	13	11	4
<i>1 Juli 1922</i>								
1e Gem. Klasse	44	36	28	23	19	15	11	9
2e " "	41	33	28	22	18	14	12	10
3e " "	39	32	25	19	15	13	10	8
4e " "	45	40	31	23	19	15	8	6
<i>1 Januari 1923</i>								
1e Gem. Klasse	38	33	25	22	17	13	10	8
2e " "	38	31	25	21	16	13	10	8
3e " "	34	27	24	19	14	12	9	9
4e " "	51	38	25	18	14	13	10	8

Ten einde de onderlinge verhouding der loonen na

te gaan is het uurinkomen der 20-jarigen op 100 gesteld en zijn de andere daarin uitgedrukt. Het was misschien juist geweest het uurinkomen der meerderjarigen op 100 te stellen, doch wij stonden in twijfel over de vraag of wij daaraan de uurinkomens der ongeschoolden of die der geoeffenden ten grondslag moesten leggen, terwijl verder het uurinkomen der meerderjarigen een gemiddelde over het totaal is en men voor vergelijking met de minderjarigen toch een soort aanvangsloon bij meerderjarigheid zou moeten nemen. Dit bestaat in de Metaalindustrie niet (de arbeider doet mee aan de bepaling van het vakgroep-gemiddelde zonder recht te krijgen op een bepaald persoonlijk minimum-loon), zoodat wij het beste meenden te doen de uurinkomens der 20-jarigen als basis te nemen:

Uurinkomen 20 jaar = 100	20 jaar	19 jaar	18 jaar	17 jaar	16 jaar	15 jaar	14 jaar	13 jaar
<i>1 Januari 1920</i>								
1e Gem. Klasse	100	88	73	59	49	39	29	17
2e „ „	100	85	72	56	46	36	28	23
3e „ „	100	84	71	55	47	40	34	24
4e „ „	100	86	72	58	55	36	31	15
<i>1 Juli 1922</i>								
1e Gem. Klasse	100	82	66	52	43	34	25	20
2e „ „	100	80	68	54	44	34	29	24
3e „ „	100	82	64	49	39	33	26	21
4e „ „	100	89	69	51	42	33	18	13
<i>1 Januari 1923</i>								
1e Gem. Klasse	100	87	69	58	45	34	26	21
2e „ „	100	79	66	55	42	34	26	21
3e „ „	100	72	70	56	41	35	27	27
4e „ „	100	75	49	36	37	25	20	16

Ten slotte is nog gegeven een vergelijking van de uurinkomens der minderjarigen op 1 Januari 1920, 1 Juli 1922 en Jan. 1923, waarbij 1 Jan. 1920 op 100 is gesteld. Legt men deze cijfers naast de gepubliceerde over de meerderjarigen, dan ziet men, dat de loonen der minderjarigen veel minder zijn gestegen, dan die der meerderjarigen:

1 Januari 1920 = 100	20 jaar	19 jaar	18 jaar	17 jaar	16 jaar	15 jaar	14 jaar	13 jaar
<i>1 Juli 1922</i>								
1e Gem. Klasse	107	100	97	96	95	94	92	129
2e „ „	105	100	104	100	100	100	109	111
3e „ „	103	100	93	91	83	93	77	89
4e „ „	125	129	119	110	95	115	73	150
<i>1 Januari 1923</i>								
1e Gem. Klasse	93	100	87	92	85	81	83	114
2e „ „	97	94	93	95	89	93	91	89
3e „ „	90	84	89	90	78	80	69	100
4e „ „	142	123	96	86	95	100	110	200

Haarlem.

Ir. B. BÖLGER.

Rectificatie. *De Nederl. In- en Uitvoer in de beide laatste jaren.*

In het nummer van 9 Mei ll. staan op blz. 418 in de eerste tabel achter katoenen garens abusievelijk de cijfers der katoenen dekens. Men leze achter *katoenen garens*:

1922: invoer 35.651 ton; uitvoer 2.922 ton.
1921: invoer 27.655 ton; uitvoer 1.908 ton.

De garensinvoer — vooral voor de weverij — is heel wat grooter dan de uitvoer. Niettemin zijn invoer en uitvoer beide toegenomen. In de wolnijverheid worden alleen maar garens ingevoerd, niet uitgevoerd. Ook zijn onze eigen wolfabrieken veel meer voor binnenlandsche verbruik bestemd.

Voor de gedetailleerde cijfers voor katoenen weef- en naaigarens zij verwezen naar het artikel over de katoenindustrie in E.-S. B. van 28 Febr. ll., blz. 184 van de hand van den heer *J. Gelderman*. Ik dank hem voor de vriendelijkheid op de fout in de cijfers te hebben willen wijzen.

W. E. B.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

ENKELE HOOFDLIJNEN UIT DE IERSCHE STAATS-
INRICHTING.

I. Noord-Ierland.

Dr. T. E. Gregory te Londen schrijft ons:

Voor de eerste maal werd in de statistiek van den Board of Trade de vorige maand rekening gehouden met het feit, dat Zuid-Ierland in statistisch opzicht niet langer deel uitmaakt van de Britsche eilanden. De zuiver administratieve terugslag van de veranderingen, welke onlangs hebben plaats gehad, is van betrekkelijk weinig belang, doch de omvang der wetgeving van de Iersche staten is thans voldoende om een beschrijving van de hoofdzaken te rechtvaardigen. Bij een bespreking van het Iersche vraagstuk wordt soms over het hoofd gezien, dat wij niet uitsluitend te doen hebben met Zuid-Ierland, doch ook met Noord-Ierland en de eerste wet, welke het vraagstuk regelde, de „Government of Ireland Act, 1920”, riep inderdaad een aantal gelijksoortige instellingen in het Noorden en Zuiden in het leven, waarbij de mogelijkheid bestond beide deelen in de toekomst te vereenigen.

Aan deze wet moeten thans de volgende worden toegevoegd:

1. De Irish Free State Agreement Act, 1922.
2. De Irish Free State Constitution Act, 1922.
3. De Irish Free State (Consequential Provisions) Act, 1922.

Deze drie wetten zijn het gevolg van het op vrede gerichte overleg tusschen de Iersche leiders en de Britsche regeering en bevatten een ratificatie van het vredesverdrag, het geraamte van de zuidelijke constitutie en de te dezen aanzien noodzakelijke wijzigingen. Doch in het Noorden staat men nog direct op den grondslag der Government of Ireland Act van 1920 en deze zal dus het eerst worden beschreven.

De wet roept beperkte wetgevende bevoegdheden in het leven, draagt slechts bepaalde takken van staatsdienst over en beperkt het recht tot belastingheffing der Noordelijke regeering, terwijl zij tezelfder tijd bepalingen bevat omtrent een bijdrage in de algemeene kosten van het Rijk en de beslechting van geschillen. Administratief bestaan dus „gereserveerde diensten” en „overgedragen diensten”, evenals „gereserveerde” belastingen of belastingbronnen en „overgedragen belastingbronnen”.

Wat nu de *wetgevende bevoegdheid* van de Noordelijke Regeering aangaat, hiervan is uitgesloten alles wat betreft:

- a. de kroon en de erfopvolging, oorlog en vrede, of de regeling van de gedragingen van een deel van Z.M. onderdanen gedurende het bestaan van vijandelijkheden tusschen vreemde staten, waarmede dit land in vrede verkeert;
- b. de gewapende macht, zoowel te land, ter zee als in de lucht, met inbegrip van de pensioenen;
- c. verdragen of overeenkomsten;
- d. ridderorden, naturalisatie en nationaliteit;
- e. den handel met eenige plaats buiten dat deel van Ierland, dat onder de jurisdictie van de onderhavige Regeering valt, uitgezonderd indien zoodanige wetgeving het noodzakelijk gevolg is van wetgeving in ander opzicht;
- f. de draadloze telegrafie, onderzeesche kabels, luchtvaart, vuurtorens, boeien en bakens;
- g. het wettig betaalmiddel, met inbegrip van de munt, verhandelbaar papier, met inbegrip van bankbiljetten, verder maten en gewichten, handelsmerken, ontwerpen, of andere industrieele eigendomsrechten en verder „alles, wat in deze wet uitdrukkelijk gereserveerd wordt, zoolang het gereserveerd blijft”.

Als resultaat dezer beperking blijft derhalve aan het Parlement van het Vereenigd Koninkrijk de bevoegdheid, voorzieningen te treffen ten aanzien van

al die commercieele kwesties, ten opzichte waarvan eenvormigheid zoozeer gewenscht is. Positief gezegd staat de wet alleen wetgeving toe in zake kwesties, die *uitsluitend* Noord-Ierland aangaan. Verder kan Noord-Ierland nooit eenige godsdienstige overtuiging bevoordeelen en voorts kan een wet van de locale Regeering een van het Vereenigd Koninkrijk niet ter zijde stellen, terwijl het omgekeerde wel het geval is.

De meest belangrijke *gereserveerde diensten* zijn de post, waaronder begrepen de postspaarbank en de „trustee” spaarbanken, ontwerpen van postzegels, verder de overdracht van vaste goederen en het aanhouden van de openbare registers, hoewel ten aanzien van deze laatste bevoegdheid wordt verleend het aanhouden ook zelf ter hand te nemen. Al deze diensten zouden overgedragen worden, wanneer de Iersche eenheid bereikt zou zijn, een ideaal, dat de wet bedoelde te bevorderen.

Wat de *financieele bevoegdheden* aangaat, de wet stelde twee Iersche Regeeringen in, waartusschen bepaalde kosten verdeeld zouden worden en daar in ieder geval tusschen de twee deelen wel financieele kwesties zouden rijzen, werd een Joint Exchequer Board ingesteld met een onpartijdig voorzitter, welke beide Regeeringen vertegenwoordigt. Dit college heeft ook thans een belangrijke taak, ongeacht den nieuwen toestand in het Zuiden.

De volgende belastingbronnen zijn aan de wetgevende bevoegdheid van Noord-Ierland onttrokken: in- en uitvoerrechten, accijnzen, belasting op buitengewone winsten, corporation profits tax en andere winstbelastingen, benevens de inkomstenbelasting; deze laatste gelijk hieronder nader wordt uiteengezet niet geheel.

Verder mag de Regeering in de eerste plaats geen belasting invoeren, die voor een groot deel hetzelfde karakter draagt als de zoo juist genoemde en verder geen belasting invoeren, voor eenmaal of geregeld terugkeerend, welke het karakter heeft van een algemeene kapitaalbelasting, indien deze niet in wezen hetzelfde karakter draagt als een bestaande belasting. Hieruit blijkt, dat de Noordelijke Regeering de bevoegdheid heeft, voorzieningen te treffen ten aanzien van successie- en zegelrechten; bovendien staat de wet de Regeering toe de inkomstenbelasting en de super-tax te verhoogen of te verlagen, terwijl zij tevens vrij is patentrechten te heffen, welke niet zooals de accijnzen variëren met den omvang van de productie van een bepaald artikel. Dientengevolge was het noodzakelijk, in de wet bepalingen op te nemen, waardoor de heffing van dubbele successie- of zegelrechten zou vermeden kunnen worden en deze bepaling treft men dan ook inderdaad aan.

De wezenlijke moeilijkheid, waarvoor men zich gesteld ziet, indien een gebied, dat vroeger een eenheid vormde, in stukken wordt verdeeld, is de toewijzing der in een der deelen geheven belasting aan dat deel, dat deze werkelijk „betaalt”. In dit geval rust de toewijzingstaak op den Joint Exchequer Board, die ieder jaar te dezen aanzien voorzieningen moet treffen. Aangezien een groot deel der belastingen is gereserveerd, is dit ook het geval met de inning en de opbrengst dezer belastingen wordt dus gestort in het Consolidated Fund van het Vereenigd Koninkrijk en niet in de schatkist van Noord-Ierland. Dat wil dus zeggen, dat, aangezien Noord-Ierland moet bijdragen in de rijkslasten en het tevens zekere bedragen voor Engelsche rekening ontvangt, terwijl daarnaast bepaalde in Engeland ontvangen bedragen in werkelijkheid ook aan het Vereenigd Koninkrijk ten goede moeten komen, een ingewikkelde jaarlijksche verrekening plaats moet vinden. Hierdoor wordt de geheele kwestie der Iersche bijdrage aan de orde gesteld. Oorspronkelijk zou de last tusschen de beide Iersche Regeeringen verdeeld worden, van welke regeling het beginsel, hoewel de omstandigheden in onderdeelen gewijzigd zijn, voor de verdeling tusschen Noord-Ierland en de Britsche Regeering gehandhaafd is.

In de zesde bijlage bij en in art. 23 van de wet is bepaald, dat bijdragen verschuldigd zijn voor:

1. den dienst der Staatsschuld en alle andere lasten van het Consolidated Fund ter zake van leeningen; uitgesloten bepaalde lasten, waaronder die, voortvloeiende uit gegarandeerde leeningen voor den aankoop van landerijen in Ierland;

2. de kosten der zee-, land- en luchtmacht, met inbegrip der pensioenen;

3. zoodanige uitgaven als door den Joint Exchequer Board rijksuitgaven geoordeeld worden te zijn.

Grondslag voor de bijdragen is de relatieve draagkracht van Ierland en het Vereenigd Koninkrijk, doch elke regeling zal iedere vijf jaar door den Joint Exchequer Board herzien worden, die in eersten aanleg de bijdragen zal vaststellen. Indien Zuid-Ierland ook onder de wet viel zou de bijdrage tusschen de twee deelen in verhouding tot hun draagkracht verdeeld zijn.

Na vastgesteld te hebben, waarvoor een bijdrage verschuldigd is, bepaalt de wet het volgende: Telken jare zal aan de Regeering van Noord-Ierland uitgekeerd worden een bedrag, gelijk aan het verschil der gereserveerde belastingen en het totaal der bijdragen, vermeerderd met de kosten der gereserveerde diensten voor de Britsche schatkist. De Noordelijke Regeering is derhalve sterk ondergeschikt aan de Regeering te Westminster. De positie van Zuid-Ierland is hiervan geheel verschillend en zal de volgende week onder het oog worden gezien.

T. E. GREGORY.

HET LANDBOUWCREDIET IN DE VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

II. (Slot).

Dr. H. W. A. Beenhouwer te New York schrijft ons:

De „*Agricultural Credits Act of 1923*” is het prototype van een wet met sterk heterogene bestanddeelen. Dit kan ook moeilijk anders zijn, daar zij, aan het slot der zittingsperiode van het Congres, overhaast door compromis uit de verschillende ingediende wetsontwerpen, (de z.g. Capper, Lenroot, Anderson en Strong Bills) werd saamgevlochten.

Deze wetsontwerpen waren door de leiders van verschillende schakeering uit het Farmers Bloc aan het congres voorgelegd. Alle beoogden uitbreiding der credietfaciliteiten voor den landbouw. Het streven bestond algemeen, de wetsontwerpen nog in de afgelopen zittingsperiode bekrachtigd te zien, waarbij zonder twijfel de invloed, dien zulks op de gezindheid der boeren-kiezers zou hebben, een factor van groote betekenis is geweest. (Enkele ondeugende menschen gaan zelfs zoover te zeggen, dat bij de Agricultural Credits Act de landbouwers minder dan de politici geïnteresseerd geweest zijn). Het gevolg is, dat men in de samengestelde wet een aantal scherp te scheiden, onderling soms min of meer tegenstrijdige, onderwerpen opgenomen vindt:

1. In de eerste plaats behelst de wet een uitgebreide aanvulling der reeds genoemde Federal Farm Loan Act, waarbij deze wordt versterkt met een hoofdstuk omtrent de „*Federal Intermediate Credit Banks*”. Het omvat de oprichting en bevoegdheden van een 12-tal Federal Intermediate Banks, in aansluiting aan de reeds bestaande Federal Land Banks. Het doel dezer banks is, zooals uit den naam reeds blijkt, juist de intermediaire credieten ter beschikking van den landbouw te stellen. Ieder dezer nieuwe Intermediate Banks zal een kapitaal hebben van \$ 5.000.000, hetwelk uitsluitend geteekend wordt door de *regeering*. De banks zullen komen te staan onder toezicht van den Federal Farm Loan Board en hun werkzaamheden zullen in hoofdzaak bestaan in het disconteeren of kopen van promessen, wissels, schuldbrieven etc., van een State Bank of Trust Company, Nationalbank, Landbouwcredietbank, „live stock loan company” of coöperatieve verkoopsvereniging. De voorwaarde is, dat de opbrengst voor landbouwdoeleinden (incl. het

fokken, mesten en verkoopen van vee) gebruikt wordt.

Voorts kunnen de banken voorschotten verleenen aan coöperatieve landbouwverenigingen, tegen dekking in den vorm van ceelen, documenten, hypotheek op levende have¹⁾ e.d.

De duur van al deze credieten zal niet korter zijn dan 6 maanden en niet langer dan 3 jaar.

De Intermediate Credit Banks doen geen zaken direct met het publiek, doch zijn gedacht als Bankers' Banks, m.a.w. als herdisconteeringsinstellingen. (Men treft hier dus dezelfde grondgedachte aan als bij het Federal Reserve System).

Tegenover de voorschotten kunnen de Intermediate Banks obligaties (z.g. collateral trust debentures) uitgeven, met een maximum looptijd van 5 jaar. De totale omloop dezer obligaties mag niet meer bedragen dan het tienvoud van het kapitaal plus de reserves der Bank. Ter bevordering van de uitgifte dezer obligaties zullen deze vrij van belasting zijn; de rentevoet wordt vastgesteld met toestemming van den Federal Farm Loan Board, maar mag het wettelijk maximum van 6 pCt. niet overschrijden. Bovendien is bepaald, dat de marge tusschen de rente, welke de banken voor de voorschotten berekenen en den rentevoet der laatstuitgegeven obligaties niet meer dan 1 pCt. mag bedragen.

Dit zijn slechts enkele der belangrijkste punten der wet. Men heeft dus te doen met zuivere staatsinstellingen, waarvan de werking en tarieven zeer gedetailleerd zijn vastgelegd, op een wijze, die men in Europeesche landen zelden of nooit aantreft.

Het principieele verschil tusschen de credietverleening door de Federal Farm Loan Banks en de Federal Intermediate Credit Banks ligt hierin, dat de eerstgenoemde banken slechts crediet geven tegen zekerheid op den grond, en met een minimum lengte van 5 jaar, terwijl de laatstgenoemde geld leenen op promessen, wissels e.d., gesteund door endossementen of gedekt door ceelen enz., met een duur van 6 maanden tot 3 jaar. In beide gevallen worden tegenover de verleende credieten obligaties uitgegeven.

2. Dan bevat de wet een hoofdstuk omtrent de voorwaarden, waartoe onder een speciaal charter door particulier initiatief z.g. *National Agricultural Credit Associations* opgericht kunnen worden; eveneens worden de werkzaamheden dezer banken nauwkeurig omlijnd. Deze banken komen, evenals de National Banks, te staan onder toezicht van den Comptroller of the Currency.

In grove trekken komt de werkring overeen met die der Intermediate Credit Banks, met dit principieele verschil, dat, behoudens een enkele uitzondering, de duur der credieten beperkt is tot 9 maanden.

Ook zij kunnen obligaties uitgeven, welke echter niet vrij van belasting zijn en die zich dus in dit opzicht in een belangrijk nadeelige positie bevinden tegenover die der Intermediate Credit Banks: Daarentegen kunnen zij, zoolang hun kapitaal een bedrag van \$1.000.000 niet overschrijdt, direct met het publiek zaken doen. Wordt het genoemde bedrag overschreden, dan worden zij, evenals de Intermediate Credit Banks, instellingen, welke slechts voor andere banken herdisconteeren.

3. Voorts bevat de wet eenige amendementen op de *Federal Reserve Act*, waarvan wij reeds melding maakten.

De belangrijkste wijziging is, dat de Federal Reserve Banks bevoegd zullen zijn, landbouwpapier te herdisconteeren, dat een looptijd heeft van 9 maanden, tegenover het tot dusver bestaande maximum van 6 maanden.

Eveneens is er een wijziging gemaakt, die State

¹⁾ De hypotheek op levende have is een specifiek Amerikaansche vorm van dekking voor credieten. De zekerheid bestaat uit hypotheeken op bepaalde hoeveelheden vee in bepaalde districten. De credieten haalteen verleend stellen de landbouwers in staat het fokken en mesten van vee te financieren.

Banks, welke tot nu toe geen lid konden worden van het Federal Reserve System, daar hun eigen kapitaal het vereischte minimum niet bereikte, daartoe onder zekere voorwaarden in staat stelt.

4. Voorts verlengt de wet wederom het bestaan der War Finance Corporation en wel tot Maart 1924. Dit is in de eerste plaats om in den overgangstijd den landbouw niet van de tot nu toe door de War Finance Corporation ter beschikking gestelde gelden verstooken te doen zijn.

5. Ten slotte bevat de wet een zeer eigenaardige bepaling, waarbij besloten wordt tot instelling van een officieele commissie, welke zal onderzoeken, door welke oorzaken een zoo groot aantal State Banks in het landbouwgebied buiten het Federal Reserve System gebleven is, hoewel zij tot aansluiting gerechtigd waren. Tevens moet de commissie vaststellen, welken invloed dit feit op de belangen van den landbouw gehad heeft.

Ten einde zich omtrent de beteekenis der door deze commissie te beantwoorden vragen een beeld te kunnen vormen is het wenschelijk volgende cijfers te noemen: in de Vereenigde Staten zijn niet minder dan 9.678 State Banks, welke het recht hebben zich bij het Federal Reserve System aan te sluiten, daarbuiten gebleven. Hun kapitaal en reserves bedragen \$1.209.000.000 en de totale resources \$9.000.000.000. Alleen in de zes voornaamste landbouwstaten met 48 pCt. der geheele Amerikaansche graanproductie en resp. 45 en 25 pCt. der varkens- en veeveelt, komt een derde dezer buitenstaande banken voor.

Wij hebben hiermede, zeer schematisch, de voornaamste punten der wet behandeld. Uit het weinige, dat hier vermeld is, kan men reeds zien hoe groot de draagwijdte der nieuwe wet is en in welke mate de wetgever voorschriften voor de wijze, waarop het landbouwcrediet verder ontwikkeld zal worden, geeft.

Men mag hierbij als Europeesch lezer niet vergeten, dat te dien opzichte de Vereenigde Staten in een geheel andere positie verkeerden dan de meeste Europeesche landen. In Amerika toch is in opmerkelijk korten tijd een geweldige economische organisatie tot stand gekomen; men is nog midden in een zeer snel groeiproces, dat men in een fractie van den tijd, welke daartoe in Europa noodig was, doorloopt.

Dit brengt mede, dat de geleidelijke groei en ontwikkeling van een banksysteem, op de wijze als men in Europa waargenomen heeft, niet heeft kunnen plaats vinden en men in de Vereenigde Staten, door het scheppen van organisaties langs wettelijken weg, hierin heeft moeten voorzien. Het is van dit standpunt, dat men o.a. de Federal Reserve Act en ook de nieuwe wetgeving moet beschouwen.

Hetgeen zeer sterk frappeert is ook de verbluffende snelheid, waarmede de nieuwe wetten ten uitvoer worden gebracht. Nauwelijks twee maanden na het tot stand komen der wet, welke hun oprichting behelst, zijn thans reeds de Intermediate Credit Banks in het leven geroepen; zij zullen binnen enkele weken hunne werkzaamheden reeds beginnen. Men hoopt op deze wijze reeds voor het komende seizoen de vruchten der nieuwe regeling te kunnen plukken.

Het is nu bijzonder interessant, ter beoordeeling van de verschillende stroomingen, die zich ten aanzien van de ontwikkeling van het bankwezen in de Vereenigde Staten, in het bijzonder van het landbouwcrediet, kenbaar maken, de voornaamste punten van crediet ten opzichte der *Agricultural Credits Act* nader te beschouwen.

In de eerste plaats houdt zich de critiek bezig met de vraag, die wij reeds aanstipten: behoeft de landbouw credietfaciliteiten, welke zich buiten de reeds voor het tot stand komen der wet bestaande mogelijkheden uitstrekken?

Niet weinig stemmen hebben zich verheven, welke erop wijzen, dat de positie der landbouwers sinds

1920 in de eerste plaats aan de ontwrichte economische toestanden in de wereld sinds den wereldoorlog toe te schrijven is. Een verbetering zou niet door het ter beschikking stellen van nieuwe credieten te weeg gebracht kunnen worden, maar eerst dan plaats kunnen vinden, als de nog steeds bestaande krachtige belemmeringen voor de hervatting van den internationalen handel, gelijk deze voor den oorlog gedreven werd, zullen zijn opgeheven.

Anderen toonen aan, dat onder de bestaande wettelijke regeling reeds op overvloedige wijze gelegenheid bestaat, in alle legitieme credietbehoefden van den landbouw te voorzien. In dit opzicht is het overzicht in het Aprilnummer der Monthly Bulletins, welke de National City Bank of New York uitgeeft, bijzonder interessant. Ook wordt dikwerf, als een der zwakste punten in de organisatie van den landbouw in Amerika, het gebrek aan samenwerking tusschen de individueele landbouwers genoemd en als hoofdoorzaak hunner ongunstige positie aangegeven. De genezing wordt dan o.m. gezocht in aansluiting in coöperatieve vereenigingen, hoofdzakelijk voor den afzet der producten.

Veelal wordt ook de meening vertegenwoordigd, dat het juister ware geweest, eerst de uitwerking van de amendementen op de Federal Reserve Act af te wachten, alvorens tot verdere wettelijke maatregelen over te gaan. De hierin door de nieuwe wet aangebrachte veranderingen worden vrijwel unaniem goedgekeurd.

Velen van hen, die geen principieele tegenstanders der nieuwe wet zijn, zijn intusschen sterk gekant tegen het feit, dat nu de regering in versterkte mate als bankier zal gaan optreden.

Ook het gevaar voor overmatige credietverleening en de hiermede in verband staande inflatie-mogelijkheid vormen een punt van critiek, dat men herhaaldelijk geuit vindt.

Evenzeer het feit, dat door de nieuwe wet feitelijk, naast het bestaand Federal Reserve System, een min of meer concurrerend stelsel wordt geschapen, dat in het algemeen gesproken onafhankelijk naast het Federal Reserve System staat. In plaats van te trachten, voor zoover dit eenigszins mogelijk is, den geheelen stroom der liquide middelen in één enkel systeem te leiden, maakt de nieuwe wet een scheiding, welke tot groote moeilijkheden in critieke tijden aanleiding zal kunnen geven.

Het kan niet ontkennd worden, dat ieder dezer punten van critiek zeer gezonde argumenten bevat, welke onze volle aandacht waard zijn.

De toekomst zal ons moeten leeren, in hoeverre zij steekhoudend zijn.

Een ding echter kan men wel reeds nu zeggen. De geschiedenis van het economische ontwikkelingsproces in de meeste landen der „oude wereld” heeft geleerd, dat hoe meer „traditie” en hoe minder wettelijke bepalingen den grondslag voor het economisch leven vormen, des te gunstiger dit voor de ontwikkeling van het betreffende land is.

De groeibeweging in de Vereenigde Staten is nog zoo krachtig, dat de wetgever dikwerf helpend moet optreden.

Indien echter eenmaal een zekere geleidelijkheid en evenwichtigheid in het ontwikkelingsproces zullen zijn gekomen, dan is ook het oogenblik daar, een begin te maken met de bevrijding van het economische leven uit de vaak zeer knellende wettelijke banden.

Dr. H. W. A. BEENHOUWER.

New York, April 1923.

AANTEKENINGEN.

*Kosten van het levensonderhoud bij arbeidersgezinnen te Amsterdam.*¹⁾ — Het onlangs door het Bureau van Statistiek der Gemeente Amsterdam gepubliceerde Maart-indexcijfer

¹⁾ Verg. pag. 171 van dezen jaargang.

van de kosten van het levensonderhoud bij arbeidersgezinnen daar ter stede, vertoont een daling tegenover zijn voorganger van 2,2 pCt. of van 1,8 pCt., indien men dat van Maart 1920 als grondslag neemt.

Een overzicht van het beloop van het cijfer sinds evengoemde maand volgt hieronder.

	Voeding	Rest	Totaal	Stijging en daling in perc. sedert Mrt. '20		Indexcijfer
				Voeding	Rest	
Gemiddelde wekelijkse uitg. per gezinseenheid ¹⁾ in guldens in Mrt. '20	f 5,56½	f 5,70½	f 11,27			100
Bedragen, welke p. gezinseenheid zouden zijn uitgegeven, indien besteed aan hetzelfde als in Mrt. 1920, in:						
Juni 1920....	5,75½	5,78½	11,54	3,4	1,4	102,4
Sept. 1920....	6,20	5,83	12,03	11,4	2,2	106,8
Dec. 1920....	6,15	5,54	11,69	10,5	-2,9	103,7
Maart 1921....	5,83	5,23½	11,06	4,8	-8,2	98,2
Juni 1921....	5,88	5,08½	10,96½	5,7	-10,9	97,3
Sept. 1921....	5,43	5,07	10,50	-2,4	-11,1	93,2
Dec. 1921....	5,15½	4,88½	10,04	-7,3	-14,4	89,1
Maart 1922....	5,21½	4,91	10,12½	-6,3	-13,9	89,8
Juni 1922....	4,93	4,92½	9,85½	-11,4	-13,7	87,4
Sept. 1922....	4,33	4,88½	9,21½	-22½	-14,4	81,8
Dec. 1922....	4,38½	4,91½	9,30	-21,2	-14,-	82,5
Maart 1923....	4,26½	4,83	9,09	-23,4	-16,1	80,7

¹⁾ De herleiding tot gezinseenheden geschiedt aldus, dat de man geldt voor 1, de vrouw voor 0,9, een kind in het eerste levensjaar voor 0,15, in het tweede voor 0,2, in het derde voor 0,3 volwassene en zoo geleidelijk opklimmende met 0,05 voor elk leeftijdsjaar.

Het Bureau licht de jongste resultaten als volgt toe:

Sedert een drietal jaren wordt het driemaandelijkse indexcijfer der kosten van het levensonderhoud berekend op grondslag van het verbruik, geconstateerd bij het onderzoek naar de uitgaven van arbeidersgezinnen, dat in Maart 1920 werd ingesteld, en van de prijzen, welke gedurende dezelfde maand gegolden hebben.

Over Maart 1923 werd het indexcijfer wederom op dezelfde basis vastgesteld. Het resultaat van deze berekening is, dat van Maart 1920 tot Maart 1923 voor de totale kosten van levensonderhoud een daling is ingetreden van 19,3 pCt. Bij de vorige driemaandelijkse periode bedroeg de daling 17,5 pCt., zoodat zich van December 1922 tot Maart 1923 een verdere vermindering heeft doen gevoelen en wel van 2,2 pCt. Sedert September 1920, in welke maand de duurte haar hoogtepunt bereikt had met een stijging van 6,8 pCt. boven het niveau van Maart 1920, bedraagt de daling 24,4 pCt.

Voor de voeding afzonderlijk bedraagt de daling sedert Maart 1920 23,4 pCt., tegen 21,2 pCt. in December 1922.

Een aantal posten hebben deze daling veroorzaakt, in de sterkste mate melk en eieren, die sedert de vorige berekening belangrijk in prijs gedaald zijn. Ook de groep aardappelen onderging een niet onaanzienlijke vermindering. Een lichte daling van de groep brood, beschuit en koek is het gevolg van prijsverlaging van beschuit en koekjes. Enkele andere posten zijn onveranderd gebleven: de groep grutterswaren, waarin een prijsvermindering van sommige soorten peulvruchten geneutraliseerd wordt door een verhooging van enkele andere, en de groep kruidenierswaren, waarin een stijging van de theeprijzen wordt teniet gedaan door een daling bij de gedroogde vruchten. Daartegenover staan enkele posten, die gestegen zijn, en wel voornamelijk kaas, suiker, vetten. De stijging op vetten is toe te schrijven aan prijsverhoging van natuurboter en bakolie. Een toeneming der prijzen van bevroren rundvleesch, ingetreden met 13 Maart en waarvan in overeenstemming met het bij vorige driemaandelijkse perioden in toepassing gebrachte beginsel is rekening gehouden in evenredigheid met het gedeelte der maand, dat nog moest verstrijken, komt in de herleide uitgaven per eenheid en per week niet tot uiting en heeft dus geen invloed op het eindcijfer.

Van de overige posten van het budget vertoonen de meeste een verdere daling sedert December 1922. De daling van de groep verlichting is het gevolg van de sedert het tijdvak, eindigende met de eerste meteropneming na 26 Januari 1923, in werking getreden wijziging van het gastarief (van 13 cent gebracht op 12 cent per

Ms.; over den muntmeter resp. 13½ en 12½ cent). Een prijsvermindering van petroleum en anthraciet is te gering om tot uiting te komen in de eenheidsuitgave van de groep brandstof. Op huishuur is over de afgelopen drie maanden slechts een onaanzienlijke stijging waar te nemen.

De omrekening van het indexcijfer van 80,7 voor Maart 1923, verkregen op den grondslag van Maart 1920 = 100, op de basis van de cijfers 213,7 voor Maart 1920 en 100, voor 1911 volgens de oude methode, gaf als uitkomst een cijfer van 172,5, zoodat nog steeds een stijging van 72,5 pCt. boven het peil van vóór den oorlog te constateeren valt. In December was dit cijfer 76,3. Wederom moet er op gewezen worden dat dit cijfer slechts onder voorbehoud kan worden aanvaard, omdat de cijfers van de nieuwe en die van de oude reeks, waartusschen door deze berekening verband wordt gelegd, op een ongelijksoortige basis berustten en volgens verschillende methodes werden vastgesteld.

Het rendement van enkele Britsche en Britsch-koloniale staatsfondsen. — Naar aanleiding van de emissie op 17 Mei jl. van een 4½ pCts. Britsch-Indische leening van £ 20.000.000 tegen den koers van 90 pCt. merkte de Times dezer dagen op, hoe het de Indische regeering binnen twee jaren mogelijk is gebleken, den rentevoet voor zoodanige emissies van 7 pCt. tot even boven 5 pCt. te doen dalen. De oorzaken zoekt het blad eenerzijds in de verruiming van de kapitaalmarkt in Engeland, anderzijds in de verbetering van de politieke en financieele omstandigheden in het overzeesche gebied. Het rendement blijft echter nog vrij aanzienlijk boven dat der andere Britsche en Britsch-koloniale fondsen, zooals uit onderstaande tabel blijkt:

Fonds	Aflossing	Koers	Rendement	
			Uit-sluitend interest	Bij zoo laat mogelijke aflossing à pari (interest inbegrepen) ¹
			£ s. d.	£ s. d.
Consols, 2½ % ..	—	58¼	4 6 0	—
War, 5 %	1929-47	100⅞	4 19 0	4 16 1
Funding 4 %	1960-90	92⅞	4 6 6	4 7 0
Victory, 4 %	uitloting	93½	4 5 6	4 7 0
Convsn., 3½ % ..	1961 of daarna	79⅞	4 8 0	—
Local loans, 3 % ..	—	68⅞	4 7 6	—
N. Sth. Wales, 4½ %	1935-45	97	4 14 9	4 16 6
New Zealand, 4 %	1933-43	91¼	4 7 6	4 14 0
Natal, 3 %	1929-49	75¼	4 1 0	4 14 6
Sth. Australia, 4½ %	1940-60	92	4 8 0	4 11 0
Tasmania, 3 % ..	1920-40	86¼	4 2 0	4 15 6
Jamaica, 4½ % ..	1941 71	99¼	4 10 6	—
India, 3 %	1948 of daarna	59¼	5 0 0	—
Do., 2½ %	1926 of daarna	51¼	4 18 0	—
Do., 4½ %	1950-55	90 †	5 1 2	5 4 4

† Nieuwe uitgifte. Daar in November a.s. rente over een vol halfjaar wordt betaald is de koers van uitgifte feitelijk ongeveer 1 % lager.

Afgezien dus van de 5 pCt. War Loan, waarvan het relatief hoge rendement het gevolg is van de optie, welke de Regeering heeft, in 1929 tot aflossing à pari over te gaan, rendeeren de Britsche regeeringsfondsen thans dus slechts ongeveer 4½ pCt., terwijl die der Dominions (kans van aflossing inbegrepen) nauwelijks 4½ pCt. overschrijden.

Overzicht van de door Minister de Graaff ten laste van Nederlandsch-Indië uitgegeven leeningen. — Als bijlage van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag inzake het de vorige week door de Tweede Kamer aangenomen wetsontwerp tot het aangaan van een geldleening ten laste van Nederlandsch-Indië, is door den Minister van Koloniën het volgende hierbovengenoemd overzicht verstrekt:

Leening.	Wijze van uitgifte.	Koers van overname in %	Koers van uitgifte in %	Nominale rentevoet in %
Ned.-Ind. leening 1919	rechtstreeks (guichetleening)	—	100½	6
Ned.-Ind. leen. 1921A	idem	—	100	7
Ned.-Ind. leen. 1921B	idem	—	Ned. 99 Ind. 99½	6½
Ned.-Ind. dollarleening 1922 A ..	Guaranty Trust Comp. of N. York	90,77	94½	6
Ned.-Ind. dollarleening 1922 B ..	idem	90,98	94½	6
Ned.-Ind. dollarleening 1922 C ..	idem	92,75	96½	6
Ned.-Ind. leening 1921 C	Hambros Bank Ltd & Lazard Brothers & Co. Ltd Londen	92,50	Eng. 98 Ned. 96½	6
Ned.-Ind. leening 1921 D	Guaranty Trust Comp. of N. York	84,25	88	5½

Stand der cultures en uitvoer gedurende het vierde kwartaal 1922 in Suriname¹. — De weersomstandigheden waren gunstig; de kleine regentijd trad vroeg in en houdt nog steeds aan. De regenval in October bedroeg 76,5, in November 196,5 en in December 306,9 mm.

De stand der cultures is over het algemeen goed te noemen. De cacao-productie gedurende het vierde kwartaal was weer minder dan die over het gelijke tijdvak van het jaar 1921. De berichten over den stand der boomen luiden gunstig. Er waren echter evenveel krulloten, maar minder versteening dan in vorige kwartalen; alleen thripsschade bleek wat meer voor te komen.

De marktprijs van cacao blijft laag en beneden kostprijs. Door de geringe inkomsten kunnen vele ondernemingen slechts gebrekkig de hand houden aan het onderhoud van de beplanting en de bestrijding van ziekten en plagen, zoodat de oogstvooruitzichten van dit gewas onzeker zijn.

De stand van de Liberiakoffie blijft gunstig en ook de oogstvooruitzichten zijn zeer bevredigend. De koffieproductie van het afgelopen kwartaal was weer aanzienlijk groter dan die van het overeenkomstige tijdvak van 1921.

De berichten over den stand van het suikerriet luiden vrij goed. Eén onderneming klaagde over schade in het riet, veroorzaakt door boorders en froghoppers, een andere over ziekte in het riet. Deze gevallen zijn echter niet van ernstigen aard en zeer plaatselijk. De productie in het afgelopen kwartaal was minder dan die van het gelijke tijdvak van 1921. De mindere productie is voor een deel toe te schrijven aan het niet tijdig gereedkomen van de nieuwe fabriek van de grootste suikeronderneming hier te lande, waardoor de campagne eerst laat kon aanvangen. De oogstvooruitzichten zijn vrij goed.

Vóór de regens invielen was de rijst al binnen gehaald. De rijsttoogst was over het algemeen bevredigend; in het district Nickerie zelfs zeer goed. Door de lage prijzen houden vele landbouwers het product nog vast, in de hoop later betere prijzen te zullen maken. Over de oogstvooruitzichten kan eerst na den komenden planttijd iets vermeld worden.

De overige gewassen van den kleinen landbouw, zooals bananen, bacoven, maïs, cocosnoten, aardvruchten, e.a., staan er goed voor. De aanvoer op de plaatselijke markt was ruim voldoende.

De uitvoer van de voornaamste producten bedroeg gedurende het afgelopen jaar in vergelijking met het jaar 1921:

¹) Zie pag. 1115 van den vorigen jaargang.

		1922	1921
Balata	KG.	395.542	464.437,5
Cacao	"	1.558.679	1.636.465
Koffie	"	2.169.525	1.514.009
Maïs	"	105.566	365.644
Suiker (1e product)	"	8.880.460	8.408.585
" (2e ")	"	590.475	1.156.832
Rum 50 %	L.	250.276	188.676
Melasse	"	—	53.760
Huiden	KG.	42.862	9
Hout	M ³ .	2.133,6	4.106
Letterhout	KG.	154.210	71.946
Goud	Gr.	351.337,4	—
Bataten en andere Aardvruchten.....	KG.	14.591	258.035
Groenten.....	"	7.925	13.030
Vruchten	"	77.843	41.563
Bauxite, ton van 1000	"	12.999	—
Rijst (gepeld).....	"	79.450	94.161
Bacoven	"	7.419	4.239

BOEKAANKONDIGINGEN.

J. van den Tempel, Problemen der Socialisatie (Populair wetenschappelijke herdrukken; Amsterdam 1923, N.V. Boekhandel en Uitgevers-maatschappij „Ontwikkeling“).

Het boekje past goed in de serie, waarin het plaatsing vond en die populaire wetenschappelijkheid beoogt. Want het is uitermate geschikt om den politieken vrienden en volgelingen des schrijvers iets te laten zien van de ingewikkeldheid der vraagstukken, die samen het socialisatie-vraagstuk uitmaken. En een veel hooger eisch mag populair-wetenschappelijke lectuur zich niet stellen op straffe van gevaar te loopen òf te weinig populair òf te weinig wetenschappelijk te worden.

Aangaande den aard van zijn onderwerp had de schrijver een beperkte opvatting. Die problemen, welke men pleegt onder te brengen bij de economische bedrijfsorganisatie en die velen aan het socialisatie-vraagstuk nauw verwant, zullen rekenen, liet hij liggen. Het was zijn recht. Maar het kan onbevredigdheid bij menig lezer laten.

Onbevredigdheid kan wellicht ook nog uit andere oorzaak voortvloeien. Het geheel is wat heterogeen: hoofdstukken I en V (handelend achtereenvolgens over de productiviteit en over de superioriteit van het gesocialiseerde bedrijf) blijken bij lezing zoo gelijkslachtig van inhoud, dat de volgorde der hoofdstukken wat lastig begrijpelijk wordt en soms leest men bladzijden achtereenvolgens niet veel anders dan (goed geresumeerde) critiek van tegenstanders der socialisatie, dan weer, bij een volgend punt, treft men overwegend polemische intermezzo's aan. Het zijn echter „herdrukken" van een reeks artikelen in „De Vakbeweging". Dit maakt veel begrijpelijk; aan zulk een uitgaaf mag men niet dezelfde eischen stellen als aan een boek, dat den toelief heeft, één goed sluitend en homogeen geheel te vormen.

Bij auteurs, die minder in de mars hebben dan de heer van den Tempel, zouden nochtans deze gebreken hinderlijk kunnen worden. Bij hem is ruime compensatie.

Wie hij te woord staat, zij krijgen zeker niet steeds een antwoord, dat hun het gevoel geeft, buiten gevecht te zijn gesteld. Wel een, dat zij gaarne zullen overwegen. De zuiver zakelijke klank van dit geschrift — zij kenden dezen toon trouwens reeds uit vroegere verhandelingen uit dezelfde pen — moet hen aangenaam aandoen. Het is niet de toon van den eenzijdigen partijman; het is het geluid van den eerlijken onderzoeker, die weliswaar met beslistheid partij heeft gekozen maar die de voors en de tegens zelf te goed heeft bekeken van alle kanten om ze niet in zijn antwoord weer te geven met een onpartijdige klaarheid, die soms den indruk wekt, dat de schrijver zelf nog vraagt en zoekt.

v. B.

De doelmatigheid van de Amsterdamse Broodvoorziening, door Dr. Ir. J. Goudriaan Jr. Amsterdam 1922.

Een belangwekkend geschrift; belangwekkend voor den vakman, maar ook voor den leek, omdat het zich gemakkelijk laat lezen en omdat de schrijver er tamelijk wel in geslaagd is een wetenschappelijke behandeling aan een betrekkelijk populair vorm te paren. Wel zullen er voor den niet-wetenschappelijken vakman en voor den buitenstaander bladzijden met ingewikkelde formules en voor hen onbegrijpelijke termen in voorkomen, doch zij moeten die dan maar ter zijde laten en bedenken, dat een proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de Technische Wetenschap aan de Technische Hoogeschool te Delft, nu eenmaal geen lichte lectuur kan zijn. Hoofdzaak is, dat menig vakman door dit boek een dieper inzicht kan krijgen in het economisch wezen van zijn bedrijf en dat het ook veel belangwekkends biedt aan hen, die een studie willen maken van oeconomische maatschappelijke productie of van het tot dusver te zeer verwaarloosde vraagstuk der distributie, een vraagstuk, waarbij in doorsnee veel grooter marges gemoeid zijn dan bij de productie.

Het is niet wel mogelijk binnen de in dit tijdschrift beschikbare plaatsruimte een eenigszins volledig overzicht te geven van dit, 257 bladz. tellend, geschrift, in welks eerste hoofdstuk „De maatschappelijke doelmatigheid der productie" achtereenvolgens worden behandeld:

Theoretische en technische economie.

De doelstelling der sociaal-economische politiek. Het sociale productivisme.

De cultureele, ethische en sociaal-technische productiviteit.

Na dus in deze paragrafen te hebben nagegaan hoe, naast het verkrijgen der grootst mogelijke productie, ook in oogenschouw moet worden genomen het verminderen van de voortbrenging van weinig nuttige of schadelijke producten, het bevorderen eener meer gelijkmatige verdeling van het maatschappelijk inkomen (mits niet tot vermindering van kapitaalvorming of afnemings der persoonlijke productiviteit voerend) en de hogere opvoering van de arbeidskracht ook van een ethisch standpunt beschouwd, komt de schrijver tot de slotsom, dat de groei van het sociale productivisme voor een groot deel tot stand komt door krachten die niet rechtstreeks dien groei tot doel hebben. Naast deze krachten (natuurlijke en vrije evolutie) kan volgens den schrijver, door welbewuste, opzettelijke op dit doel gerichte maatregelen (geleide evolutie) de sociale productiviteit bevorderd worden. Alleenlijk, men hoede zich, dat de remedie niet erger zij dan de kwaal.

Om te beoordeelen of en in hoever de vrije ontwikkeling geleid heeft tot de bereikbare doelmatigheid, moet elk geval afzonderlijk beschouwd worden.

De schrijver koos zich daarvoor het broodbakkersbedrijf te Amsterdam.

Allereerst wordt nu geschetst de historische ontwikkeling van dit bedrijf. Tot het midden der 19e eeuw kocht de bakker zijn graan en liet dit bij den molenaar malen. Aanvankelijk vond de afzet plaats in den winkel of op de markt, doch reeds in 1530 bestonden in Amsterdam wederverkoopers. Later ontwikkelde zich het aan huis bezorgen, hetwelk in 1601 op verzoek der bakkers door de overheid werd verboden. Hiermede werd ingeluid de overheidsbemoeiing, ten doel hebbende enerzijds den afnemers prijs en kwaliteit te verzekeren, anderzijds de producenten te beschermen tegen te groote mededinging. Zoo werd o.a. in 1477 een prijszetting, in 1479 normale gewichtsvaststelling ingevoerd. In 1483 werden officiele broodwegers aangesteld, welker getal in 1653 van 4 op 8 werd gebracht. De prijszetting werd ook als minimum beschouwd, waaronder niet mocht worden verkocht, tenzij aan godshuizen en wederverkoo-

pers. Invoer van brood van buiten de stad was behalve 's Maandags en op marktdagen verboden. Is dit verbod vermoedelijk in den loop der 18e eeuw opgeheven, de prijszetting overleefde de afschaffing der gilden en bleef tot 1854 bestaan.

Twee eeuwen lang, tot het midden der 19e eeuw, schijnt het bakkersbedrijf in technisch en economisch opzicht ongeveer onveranderd te zijn gebleven; doch toen waren er ongeveer tegelijkertijd drie gebeurtenissen, die nieuwe gezichtspunten openden: de afschaffing van de prijszetting in 1854, de afschaffing van den accijns op het gemaal in 1856 en in datzelfde jaar de oprichting van de Maatschappij voor Meel- en Broodfabrieken aan de Vijzelgracht, een combinatie op groote schaal van het maal- en het bakkersbedrijf. In 1858 volgde de brood- en meel-fabriek Ceres, later de Holland, de Voorzorg, de Haan, de Leeuw.

Nevens den grooten omzet, brachten deze instellingen drie nieuwe factoren: de samenkoppeling van maderij en bakkerij, de toepassing van deegkneedmachines en heeteluchtovens, een nieuwen vorm van distributie door de heele stad, door aan huis bezorgen en een depôtstelsel.

De combinatie van maderij en bakkerij wordt thans nog slechts door Ceres en Holland uitgeoefend en schijnt dus geen doorslaande, overweldigende voordelen op te leveren.

Opmerkelijk is, dat, mits op de hoogte van den tijd gebracht, alle grootten van bakkerijen zich hebben weten te handhaven. Dit komt doordat de groote fabrieken wel goedkoop produceeren, maar meer distributiekosten hebben, omdat zij niet, zooals de kleine bakkerijen, het brood zonder kosten van beteekenis in haar eigen winkels afleveren. Die distributiekosten zijn niet gering en bedragen 10 à 20 pCt. van den broodprijs. De positie der kleine bakkerijen werd bovendien belangrijk versterkt door de electricische drijfkracht.

Een groot deel van het boek is nu gewijd aan becijferingen van de kosten van productie en distributie bij drie hoofdtypen: de éénovenbakkerij, de zesovenbakkerij, de automatische bakkerij, (het nieuwste en best ingerichte op het gebied der grootbakkerij). Vooraf is een uitvoerige beschrijving gegeven van de bewerkingen, die grond- en hulpstoffen moeten ondergaan en van de verschillende werktuigen, die daarbij gebruikt worden, als: deegkneedmachines, rijskasten, verdeelmachines, opbol- en opmaakmachines, ovens en ten slotte de inrichting der automatische bakkerij.

Dat die becijferingen hoogst ingewikkeld zijn en bovendien moeten uitgaan van veronderstellingen en gemiddelden, die niet altijd met de praktijk kloppen, hoewel de schrijver zich geen moeite heeft gespaard om alles persoonlijk na te gaan, behoeft geen betoog. Om twee moeilijkheden te noemen: de broodbakkerij is veelal tevens koek- en banketbakkerij; de verkoop geschiedt in winkels, die ook andere artikelen verkopen. Een woord van lof aan de volharding om deze schier onnaspeurlijke gegevens in cijfers te brengen is hier op zijn plaats.

De conclusie van den schrijver is, dat de rationeele broodvoorziening van Amsterdam zoude zijn: door kleine bakkerijen, door automatische bakkerijen of door een combinatie van beide.

De volgende staat moge een overzicht geven van den tegenwoordigen toestand en van dien, welke verkregen zou worden in de twee eerstgenoemde gevallen:

	Tegenwoordige toestand	Eénovenbakkerijen	Automatische bakkerijen
Aantal bakkerijen	274	220	19
„ ovens	500	200	—
„ verkoopplaatsen	806	220	95
„ arbeiders voor de productie	1580	916	323
„ arbeiders voor de bezorging	1072	440	456

Aantal arbeiders voor den winkelverkoop	800	440	380
Wekelijksch steenk.verbr.	220 ton	220 ton	95 ton
Jaarlijksche besparing	f 3.400.000 f 4.300.000		

Een plotselinge overgang van den bestaanden toestand tot de monopoliseering in de automatische bakkerijen, zou volgens den schrijver een uitgaaf voorderen van f 3.000.000,— 's jaars, getaxeerd op de huidige onteigeningswetten en wachtgeldregelingen, zoodat er maar f 1.300.000,— voor prijsverlaging zou overschieten of ruim 1 cent per brood van 800 gram; die plotselinge overgang wordt dan ook ontraden; hij is in 1902 te Catania op Sicilië beproefd, doch niet geslaagd.

In het laatste hoofdstuk behandelt de schrijver: De rationalisatie van de Amsterdamsche broodvoorziening in de praktijk. Hij onderscheidt natuurlijke rationalisatie, die thans uit zich zelf langzaam veld wint en voortspruit uit den concurrentiestrijd en opzettelijke rationalisatie, die in veel sneller tempo tot het doel zou voeren. Hoewel zich de nadeelen van een overheidsingrijpen niet verhelend, neigt hij tot het stelsel eener concessionneering met een steeds inniger samenwerking tusschen het bedrijf en de overheid; een concessionneering van het bedrijf onder overheids-sanctie waardoor voorkomen zou worden het vestigen van overbodige ondernemingen die het afzetgebied per onderneming noodeloos beperken en daardoor tot hooger kostenprijs voeren. Tevens wordt voor elk bedrijf het afzetgebied vastgesteld, waardoor de distributiekosten worden verlaagd.

Voor- en nadeelen worden nu op onpartijdige wijze tegenover elkander gesteld. Het hoofdvoordeel is: de verlaging van kostprijs. De hoofdnadeelen zijn: de kans van prijsafpraak (tegen te gaan door maximumprijs of gemeentelijke bakkerij); de moeilijkheid voor de overheid om te bepalen of een nieuwe bakkerij mag worden opgericht, of een bestaande zal mogen worden uitgebreid, en wie tot het bedrijf zal worden toegelaten; het bezwaar dat de afnemer eenigermate wordt overgeleverd aan de willekeur van den ondernemer, waarop hij is aangewezen.¹⁾

Ziehier dus een uitgebreid veld voor persoonlijke appreciatie. Men kan van oordeel zijn, dat het niet mogelijk is een toestand te scheppen, waarbij de bedrijfs capaciteit steeds ten volle benut is, o.a. omdat de afzet niet altijd even groot is, en dat dus de besparing de becijferde drie of vier millioen niet zal bereiken, men kan meenen, dat in deze tijden van steunverleening een besparing op arbeidskracht niet als zuivere winst kan worden beschouwd, men kan overheidsbemoeiing om hare verslappende gevolgen afkeuren, de bedragen der becijferde besparing, zijn niettemin zoo groot, dat den schrijver lof toekomt op zoo degelijke wijze de aandacht op dit onderwerp te hebben gevestigd.

J. VAN DUSSELDORP.

's-Hage, Mei 1923.

ONTVANGEN:

Rapport sur la Double Imposition présenté au Comité Financier par MM. Bruins, Einaudi, Seligman et Sir Josiah Stamp; Société des Nations, Commission Economique et Financière, Genève, 5 April 1923.

Toelichting op de Voorschriften voor de Begrooting en Rekening der Gemeente, bewerkt door W. Wagenaar, commies ter provinciale griffie van Utrecht, met een voorwoord van Mr. Dr. A. van Doorninck, Griffier der Staten van Utrecht; Alphen aan den Rijn, N. Samsom, 1923.

¹⁾ Het bezwaar van het gemis der concurrentie, zoodat de leverancier geen moeite meer behoeft te doen om door welwillende bediening den afnemer te winnen of te behouden, vertoont zich reeds bij de monopolistische bedrijven, waarbij zich nog niet eens voordoen kwesties omtrent kwaliteit, tijdige bezorging, richtige uitvoering van orders en dergelijken.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's-Gravenhage, 15 Maart 1923.

Mr. A. M. de Jong, De Engelsche Bank-Restriction van 1797. II; G. J. W. Putman Cramer, De Indische begroting 1923 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

The Economic Journal. — Londen, Maart 1923.

Prof. D. H. Macgregor, Motives and standards in industry; W. M. Acworth, Grouping under the railways act, 1921; Prof. E. G. Mears, Wheat, flour, and bread prices; F. Lavington, The Indian fiscal commission; J. M. Keynes, Prof. Jevons on the Indian exchange; H. Dalton, Pantaleoni fascist; Prof. F. Y. Edgeworth, Rathenau idealist; G. C. Allen, An eighteenth-century combination in copper-mining.

Journal des Economistes. — Parijs, 15 Maart 1923.

Yves-Guyot, Finances incohérentes; N. Mondet, Le „Federal reserve" des Etats-Unis; Fernand-Jacq, La propriété scientifique; A. Barriol et I. Brochu, Emprunt 1923 du Crédit national; J. Lefort, Revue de l'Académie des sciences morales et politiques (du 15 novembre 1922 au 15 février 1923); N. Mondet, Prix moyens du „New York stock exchange; A. Pawlowski, Houille blanche et houille bleue; X., Chronique de l'inflation; G. de Nouvion, Le congrès de la boulangerie; G. de Nouvion, La Pologne économique; B. L. L. E., La Ligue du libre-échange (mars 1923).

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, Februari 1923.

Stiller, Die Erwerbslosenfürsorge.

The Geographical Journal. — Londen, Maart 1923.

J. W. Gregory and C. J. Gregory, The alps of Chinese Tibet and their geographical relations; Ph. Lake, Wegener's hypothesis of continental drift; G. Ingle Finch, Equipment for high altitude mountaineering, with special reference to climbing Mount Everest; J. Bilby, A note on Baffin Land; J. H. R., The Russo-Turkish boundary of 1921.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Januari 1923.

Prof. Dr. H. Blink, Bij het eind van 1922 en den aanvang van 1923; P. W. Scharroo, Het nieuwe Polen; F. B. Löhnis, Het tarwevraagstuk, ook voor Nederlandsch-Indië; H. G. Aalders, De haven van Shanghai.

Idem. — 's-Gravenhage, 15 Februari 1923.

W. E. Boerman, Een en ander over Rotterdam's verre achterland; P. W. Scharroo, Het nieuwe Polen (vervolg en slot); H. van Mensch, Canada en zijn immigratie.

Idem. — 's-Gravenhage, 15 Maart 1923.

H. G. Ch. J. van der Mandere, De economische teekenis van de suikerindustrie op Java; Mr. P. H. Schröder, Het Hansakanaal; Prof. Dr. H. Blink, Het eiland Ceram of Seran en zijn bewoners; H. Bl., Opkomst en verbreiding der aardappelcultuur in Ned.-Indië.

De Indische Gids. — Amsterdam, Januari 1923.

J. van Roon, De Nederlandsch-Indische topografische dienst in het verleden, in het heden en in de toekomst; J. J. Paerels, Mangrovewouden; S. Kalff, Het land Tjomas; H. R. Roelfsema, Grepen uit den Indischen Archipel (Langs de noordkust van Nederlandsch Nieuw-Guinea).

Idem. — Amsterdam, Februari 1923.

Mr. J. H. Heslinga, Schets van de agrarische wetgeving in het rechtstreeks bestuur gebied van Java en Madoera; L. L. F. de Greve, Belawan oceaanhaven;

G. A. N. Scheltema de Heere, De belastinginvoering op Sumatra's Westkust.

Idem. — Amsterdam, Maart 1923.

Dr. G. J. Nieuwenhuis, De economische opvoeding in de Philippijnen; L. L. F. de Greve, Belawan oceaanhaven; A. T. H. Winter, Bezuiniging in Nederlandsch-Indië; H. R. Roelfsema, Grepen uit den Indischen Archipel (natuur en klimaat).

Koloniale Studiën. — 's-Gravenhage, December 1922.

Mr. Dr. H. Westra, Decentralisatie bij administratieve rechtspraak; N. W. van Hartingsveldt, De komende bestuursvorming. II; K. A. James, De pepercultuur ter Oostkust van Atjeh; Mr. A. J. G. Maclaine Pont, Indisch grondrecht en de stadsuitbreiding; Dr. W. Feuilletau de Bruyn, De verdediging van Nederlandsch-Indië in verband met den financiëleen nood der kolonie.

MAANDCIJFERS.

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

	Januari 1923		Januari 1922	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op u ^o	89.355	—	58.226	—
Stortingten		137.187.045		97.913.064
Overschrijvingen:	982.721		580.525	
a. bijgeschreven		418.658.745		288.239.705
b. afgeschreven		411.669.033		282.634.597
Afschrijvingen wegens chèques	742.980		426.685	
—		95.033.579		96.335.162
Totaal tegoedrekeninghouders op u ^o .	—	256.575.071	—	145.533.812

RIJKSPPOSTSPAARBANK.

	APRIL	1921	1922	1923		
Inlagen	f	9.315.051	f	9.208.171	f	7.718.982
Terugbetalingen	„	11.836.346	„	10.251.307	„	10.431.961
Tegoed der inleggers op ultimo	„	274.719.629	„	283.995.476	„	294.960.790
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	„	43.324.600	„	44.962.700	„	44.717.500
Spaarbankboekjes:						
Aantal nieuw uitgegeven		8.488		8.446		7.343
Aantal geheel afbetaald		11.080		8.995		8.881
Aantal in omloop op ultimo		1.911.954		1.922.843		1.938.282

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN. 1)

(In tonnen van 1000 KG.)

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

Naam van de Mijn	Januari		Februari	
	1923	1922	1923	1922
<i>Staatsmijnen.</i>				
Wilhelmina	55.897	50.752	50.881	44.894
Emma	81.566	77.934	75.612	67.517
Hendrik	62.920	41.662	57.320	38.105
Totaal	200.383	170.348	183.813	150.516
<i>Particul. mijnen</i>				
Domaniale mijn	53.458	44.473	47.336	38.470
Mijn Laura en Vereeniging	45.281	40.523	41.956	37.287
Oranje-Nassau mijnen	107.489	89.642	96.531	80.065
Mijn Willem Sophie	29.940	25.785	28.485	23.720
Totaal	236.168	200.423	214.308	179.542
Totaal generaal	436.551	370.771	398.121	330.058

1) Kolenslik niet inbegrepen (in 1922 voor alle mijnen te zamen 276.532 ton en in de maand Januari 1923: 25.702 ton en in Februari 1923: 25.488 ton.)

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 4 18 Juli '22)	Zwits. Nat. Bk. 3 17 Aug. '22
Bk. (Bel. Binn. Eff. 4 18 Juli '22)	N. Bk. v. Denem. 6 1 Mei '23
Vrsch. in R.C. 5 18 Juli '22)	Zweedsche Rbk 4 1 Juli '22
Javasche Bank ... 3 1 Aug. '09)	Bank v. Noorw. 6 1 Mei '23
Bank van Engeland 3 13 Juli '22)	Bk. v. Tsjecho-slowakijë... 4 28 Mei '23
Duitsche Rijksbk. 18 23 Apr. '23)	N. Bk. v. Oost. r. 9 2 Sept. '22
Bank v. Frankrijk 5 11 Mrt. '22)	Hong. Bank. 12 25 Apr. '23
Belgische Nat. Bnk. 5 22 Jan. '23)	Bank v. Italië. 5 11 Juli '22
Fed. Res. Bank N.Y. 4 21 Feb. '23)	
Bank van Spanje... 5 23 Mrt. '23)	

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto (3 mnd.)	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call-money
	Part. disconto	Prolongatie				
26 Mei '23	3 1/2	3 1/2	2	—	—	4 1/2 - 1/2
21-26 M. '23	3 1/2 - 5/8	3 1/2 - 4	1 1/2 - 2	—	—	4 - 5 1/2
14-19 " '23	3 5/8 - 3/4	3 1/4 - 3/4	3 1/8 - 2 1/8	—	—	4 1/2 - 3/4
7-12 " '23	3 5/8 - 3/4	3 - 4	1 7/8 - 2 1/8	—	—	4 1/2 - 5 1/4
22-27 M. '22	4 - 1/8	3 1/2	2 3/8 - 1/2	—	—	3 - 5
23-28 M. '21	4 1/4 - 1/2	3 - 4	5 3/4 - 7/8	—	—	6 1/2 - 7 1/2
20-24 Jli '14	3 1/8 - 3/16	2 1/4 - 3/4	2 1/4 - 3/4	2 1/8 - 1/2	2 1/4	1 3/4 - 2 1/2

1) Noteering van 25 Mei

WISSELKOERSEN.

Op de wisselmarkt blijft een onprettige stemming heerschen. De koersen fluctueeren slechts weinig, waardoor de omzetten gering zijn. Slechts enkele deviesen maakten hierop een uitzondering. Ponden waren over het algemeen aangeboden, de koers liep iets terug, 11,83 1/8—11,81 7/8. Zoop ook de drie francs-deviesen; de slotnoteering van heden was: 16,96, 14,57 1/2, 46,05. Dollars iets hooger; van 2,55 kwam de koers op 2,55 1/2.

Marken werden in het eerst tamelijk gevraagd en de koers kon dan ook tot 0,0047 verbeteren, totdat er op 26 dezer weder groot aanbod voor Duitse rekening kwam, waardoor de koers heden zelfs tot 0,0041 terugliep. Oostenrijksche kronen blijven zich op de iets hoogere koersen handhaven (0,0036—0,0036 1/4).

Stockholm en Kopenhagen tamelijk wel onveranderd (68.10 en 47.20). Daarentegen fluctueerde de Noorsche kronen zeer sterk. Nadat een groot aanbod in het midden der week den koers tot 40,50 had doen dalen, trad een verbetering in en het slot kwam heden op 41,90, eerder biedend. Spanje en Italië bijna onveranderd (38,87 1/2; 12,25). Uitbetaling Buenos Aires overwegend aangeboden. Slot 90 1/4 brief. De Balkan-deviesen waren alle vaster; Roemeensche Lei pl.m. 1,35, Sofia pl.m. 2,60 en Drachmes pl.m. 4,95. 29 Mei 1923.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York**))
21 Mei 1923.	—	—	—	—	—	—
22 " 1923.	11.83	16.95	0.0046	0.0036 1/2	14.62	2.55 1/4
23 " 1923.	11.82 3/4	17.02 1/2	0.0046 1/4	0.0036 1/4	14.66	2.55 1/8
24 " 1923.	11.81 1/2	16.95	0.0046 1/2	0.0036 1/2	14.62	2.55 1/8
25 " 1923.	11.82 1/2	16.90	0.0047 1/4	0.0036 1/2	14.51	2.55 1/2
26 " 1923.	11.82	16.90	0.0045 3/4	0.0036 1/2	—	—
Laagste d. w. 1)	11.81 1/2	16.83	0.0042 1/2	0.0035	14.47 1/2	2.54 3/4
Hoogste " " 1)	11.83 1/2	17.06	0.0049 1/2	0.0037 1/2	14.70	2.55 3/4
18 Mei 1923.	11.81 3/4	17.02 1/2	0.0052 3/4	0.0036 1/2	14.67	2.55 3/4
12 " 1923.	11.81 3/8	16.87 1/2	0.0059 1/2	0.0036	14.54	2.56 1/8 2
Muntpariteit.	12.10	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 3/4.

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 11 Mei

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Christiania *)	Zwitserland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
21 Mei 1923.	—	—	—	—	—	—
22 " 1923	68.12 1/2	47.50	41.40	46.12 1/2	38.87 1/2	97 5/8 7/8
23 " 1923	68.15	47.50	41.25	46.10	38.90	97 5/8 - 7/8
24 " 1923	68.12 1/2	47.35	40.75	46.07 1/2	38.90	97 5/8 - 7/8
25 " 1923	68.12 1/2	47.45	40.90	46.05	38.87 1/2	97 1/4 - 3/4
26 " 1923	68.10	47.45	41.10	46.05	38.90	97 1/4 - 3/4
L'ste d. w. 1)	68.—	47.20	40.50	46.—	38.80	97 5/8
H'ste " " 1)	68.25	47.50	41.80	46.15	38.95	97 7/8
18 Mei 1923	68.20	47.30	41.75	46.—	38.87 1/2	97 5/8 - 7/8
12 " 1923	68.10	47.90	42.50	45.90	38.85	98 - 98 1/2
Muntpariteit.	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 17 Mei. 2) Idem van 19 Mei.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
26 Mei 1923	4.62.75	6.61	0.00167 1/8	39.13
Laagste d. week	4.62.75	6.61	0.00167 1/8	39.13
Hoogste " "	4.63.62	6.67	0.0020 1/2	39.20
19 Mei 1923	4.62.87	6.66	0.0021 1/2	39.16
12 " 1923	4.62.25	6.59	0.0022 1/2	39.10
Muntpariteit ..	4.86.67	19.30	23.81 1/4	40 7/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	12 Mei 1923	19 Mei 1923	21/26 Mei '23 Laagste	26 Mei '23 Hoogste
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 15/32	97 15/32
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10	1/10	1/10	1/10
B. Aires 1) ..	d. p. \$	42 17/32	42 1/2	41 15/16	42 1/2
Calcutta	Sh. p. rup.	1/4 1/8	1/4 1/8	1/4 1/8	1/4 1/8
Constantin. .	Piast. p. £	765	750	750	760
Hongkong ..	id. p. \$	2/4 5/16	2/4 7/32	2/4	2/4 11/16
Lissabon 1) ..	d. per Mil.	2 9/32	2 11/32	2 11/32	2 11/32
Madrid	Peset. p. £	30.35	30.38	30.33	30.42
Mexico	d. per \$	25	24.26	24.26	24.26
Montevideo 1)	id.	41 5/8	42 1/8	41 3/4	42 3/4
Montreal ...	\$ per £	4.70	4.72	4.72	4.73
Praag	Kr. p. £	155	155 1/8	154 3/4	155 1/2
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	5 7/16	5 3/8	5 1/8	5 11/32
Rome	Lires p. £	95	95	95 1/2	96 1/4
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/2 5/8	3/2 3/2	3/2	3/2 3/8
Singapore ...	id. p. \$	2/4 3/16	2/4 3/16	2/4 3/32	2/4 5/32
Valparaiso 2)	peso p. £	35.60	35.40	34.70	35.40
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/1 9/16	2/1 7/16	2/1 11/32	2/1 13/32

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

	te Londen	N. York		te Londen	N. York
26 Mei 1923..	32 11/16	67 1/8	27 Mei 1922..	36 1/4	71 1/2
19 " 1923..	32 1/2	66 3/4	28 Mei 1921..	34	58
12 " 1923..	32 5/8	66 3/4	20 Juli 1914..	24 15/16	54 1/8

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 28 Mei 1923.

Activa.		
Binnenl. Wis-	H.-bk. f	64.507.574,93
sels, Prom.	B.-bk. "	33.337.346,18
enz. in disc.	Ag.sch. "	57.559.089,79
Papier o. h. Buitenl. in disconto		f 155.404.510,90
Idem eigen portef. .		59.634.143,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. "		59.634.143,—
Beleeningen		
incl. vrsch.	H.-bk. f	31.942.930,32
in rek.-crt.	B.-bk. "	6.908.429,31
op onderp.	Ag.sch. "	96.518.056,12
		f 135.369.415,75
Op Effecten	f	121.649.241,43
Op Goederen en Spec. "		13.720.174,32
Voorschotten a. h. Rijk		9.927.055,16
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f	56.240.390,—
Muntmat., Goud ..		525.550.137,91
		f 581.790.527,91
Munt, Zilver, enz..		9.709.848,17
Muntmat., Zilver ..		—
Effecten		f 591.500.376,08
Bel. v. h. Res. fonds .	f	5.650.646,93
id. van 1/8 v. h. kapit. "		3.966.813,50
Geb. en Meub. der Bank		9.617.460,43
Diverse rekeningen		4.522.000,—
		f 1.001.327.037,26
Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefond.		5.660.599,75
Bijzondere reserve		1.675.581,33
Bankbiljetten in omloop		928.044.350,—
Bankassigatiën in omloop		1.103.515,92
Rek.-Cour. { Het Rijk f		—
saldo's: { Anderen "		27.989.262,80
Diverse rekeningen		16.853.727,26
		f 1.001.327.037,26
Beschikbaar metaalsaldo	f	399.377.363,05
Op de basis van 1/8 metaaldekking ..		207.949.937,31
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. "		1.996.886.815,—

NED. BANK 28 Mei 1923 (vervolg).
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with 5 columns: Data, Goud, Zilver, Bankbiljetten, and Andere opsch. schulden. Rows include dates from 28 Mei 1923 to 25 Juli 1914.

Table with 5 columns: Data, Totaal bedrag disconto's, Hieraan schatki-promessen rechtstreeks, Beleeningen, Beschikbaar metaal-saldo, and Dekkings-percentage. Rows include dates from 28 Mei 1923 to 25 Juli 1914.

1) Op de basis van 2/5 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstanden op:

Table with 3 columns: Description, 22 Mei 1923, and 28 Mei 1923. Rows include 'Aan schatki-promessen', 'waarv. direct bij Ned. Bk.', 'Aan schatki-biljetten', and 'Aan zilverbons'.

Tegoe v. d. Postc. & G. dst | 22 Mei 1923 | 28 Mei 1923
1) Waarvan f 32.806.000 vervallen op of na 1 April 1927.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Table with 6 columns: Data, Goud, Zilver, Bankbiljetten, Andere opsch. schulden, and Beschikbaar metaal-saldo. Rows include dates from 19 Mei 1923 to 25 Juli 1914.

Table with 6 columns: Data, Disconto's, Wissels buiten N.-Ind. betaalbaar, Beleeningen, Voorschotten aan het Gov. nem., Diverse rekeningen, and Dekkings-percentage. Rows include dates from 19 Mei 1923 to 25 Juli 1914.

1) Sluippost activa. 2) Basis 2/5 metaaldekking.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with 6 columns: Data, Metaal, Circulatie, Andere opsch. schulden, Disconto's, and Div. rekeningen. Rows include dates from 21 April 1923 to 25 Juli 1914.

1) Sluippost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Table with 6 columns: Data, Metaal, Circulatie, Bedrag, Goudd., and Gov. Sec. Rows include dates from 23 Mei 1923 to 22 Juli 1914.

Table with 7 columns: Data, Gov. Sec., Other Sec., Public Depos., Other Depos., Reserve, and Dekkings-perc. 1) Rows include dates from 23 Mei '23 to 22 Juli '14.

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJCSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in miljoenen Mark.

Table with 6 columns: Data, Metaal, Daarvan Goud, Waarv. bij Buitt. circ. bkn., Kassenscheine, Circulatie, and Dekkings-perc. 2) Rows include dates from 15 Mei '23 to 23 Juli '14.

Table with 6 columns: Data, Totaal, Handels-wissels, Schatki-papier, Rek. Crt., Totaal uitgegeven, and In kas bij de Rijksbank. Rows include various data points for Wissels and Darlehens-kassenscheine.

1) Onbelast. Bovendien verpaid op 23 April 1923 84.9 mill., op 30 April 1923 84.9 mill., op 7 Mei 1923 90.9 mill., op 15 Mei 1923 102.9 mill. 2) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Table with 6 columns: Data, Goud, Waarvan in het Buitenland, Zilver, Te goed in het Buitenland, and Buitt.gew. voorsch. ald. Staat. Rows include dates from 24 Mei '23 to 23 Juli '14.

Table with 6 columns: Data, Wissels, Uitgestelde Wissels, Beleeningen, Bankbiljetten, Rek. Crt. Particulieren, and Rek. Crt. Staat. Rows include various data points for Wissels and Beleeningen.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Table with 7 columns: Data, Metaal incl. buitt. saldt, Beleen. van buitt. vorder., Beleen. van prom. d. provinc., Binn. wissels en beleen., Circulatie, and Rek. Crt. partic. Rows include dates from 24 Mei '23 to 24 Mei '22.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenland		
2 Mei '23	3.080.579	2.069.275	—	93.809	2.237.505
25 Apr. '23	3.084.569	2.065.117	—	94.473	2.222.588
18 „ '23	3.082.622	2.096.360	—	95.920	2.220.251
3 Mei '22	2.994.776	2.227.134	—	124.041	2.173.436

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking pers. 1)	Algem. Dekking pers. 2)
2 Mei '23	1.005.769	1.983.848	108.822	72,98	75,2
25 Apr. '23	910.638	1.908.543	108.857	74,67	77,0
18 „ '23	920.909	1.991.001	108.649	73,2	75,5
3 Mei '22	616.654	1.892.332	104.531	73,66	76,7

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan lime deposits
25 Apr. '23	776	11.839.195	1.367.695	15.410.943	3.988.783
18 „ '23	777	11.821.111	1.438.241	15.484.723	3.966.813
11 „ '23	777	11.825.036	1.387.452	15.538.839	3.951.362
29 Apr. '22	801	10.846.109	1.325.346	14.067.757	3.183.745

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 28 Mei 1923.

De week, onmiddellijk volgende op de Pinksterdagen, heeft geen verandering in de tendens op de beurzen te voorschijn geroepen. In die landen, waar het economisch leven niet onmiddellijk door de politieke omstandigheden of door een mogelijke wijziging in die omstandigheden wordt beheerscht, heeft de fondsenmarkt over het algemeen een stil en kalm verloop gehad, ondanks de onweerswolken, die zich vaak aan den horizon hebben saamgepakt. Het mag wel een merkwaardige speling van het toeval worden genoemd, dat in de drie voornaamste landen van Europa of veranderingen in het ministerie hebben plaats gevonden, of dergelijke wijzigingen op de nominatie hebben gestaan. Oogenshijnlijk lijkt het, alsof één en ander niets of zeer weinig heeft uit te staan met de problemen, die thans in Europa tot oplossing gebracht moeten worden. Inderdaad kan de ziekte van den heer Bonar Law, die den heer Baldwin als prime-minister op het kussen heeft gebracht, geheel en al uitgeschakeld worden, temeer waar de tendens van het nieuwe Engelsche Ministerie dezelfde is gebleven. Doch het is de vraag, of de ontslag-aanvraag van den heer Poincaré, een ontslag-aanvraag, die inmiddels niet werd geaccepteerd, wel zoo geheel vreemd is aan de politiek ten aanzien van Duitschland, al is dan ook het plan tot demissie ontstaan uit de houding van den Senaat ten opzichte van de vervolging der communisten. Een zeer stellig staan de hardnekkige geruchten omtrent een aftreden van den heer Cuno in Duitschland in onmiddellijk verband met het Fransch-Duitsche conflict. Er zijn dan ook factoren te over, die den belegger tot uiterste voorzichtigheid moeten aanmanen en die zelfs den speculant aanleiding moeten geven tot groote terughouding.

Uit den aard der zaak heeft de fondsenmarkt in Duitschland hierop weder een uitzondering gevormd. Toen bleek, dat de heer Millerand de thans gevoerde Ruhr-politiek in bescherming nam door het weigeren van des heeren Poincaré's ontslag-aanvraag, toen derhalve kon worden geconcludeerd, dat de groote massa van de Fransche bevolking achter de tegenwoordige Regeering staat, was voor Duitschland een nieuw teeken gegeven, dat de tegenwoordige toestanden voorloopig bestendig zullen blijven, met alle gevolgen van dien. Een nieuwe scherpe verhooging van het peil der buitenlandsche deviezen vond plaats, gepaard gaande met een overeenkomstige rijzing der verschillende aandelen.

Gedurende eenigen tijd was de fondsenmarkt eenigszins achter gebleven bij de hernieuwde valuta-rijzing, doch in

de afgelopen week is het verschil ruimschoots ingehaald. Ondanks de verminderde concurrentie-mogelijkheid der Duitse industrie (de redenen hiervoor werden in het vorig overzicht t. d. p. gereleveerd) kocht men, vrijwel zonder eenige keuze, alle industriële aandelen, waarbij echter de waarden der Stinnes-groep het meest voraan stonden. Voornamelijk was dit het geval na het bekend worden van de voorwaarden, waarop naar het heette de Duitse industrie een garantie zou willen geven voor de nakoming der Duitse verplichtingen. Van eenigen werkelijken last voor de nijverheid, scheen derhalve geen sprake en de beurs te Berlijn heeft dit feit op den laatsten beursdag der berichtperiode verdisconteerd in een nieuwe, stormachtige, ongekende hausse, waarbij koersverheffingen van 100.000 tot 150.000 procenten zijn voorgekomen. 1) Geheel afgezien hiervan echter, acht men het aan de Duitse fondsenbeurzen onwaarschijnlijk, dat het tweede aanbod van Duitschland (dat thans uitgewerkt wordt) zal worden geaccepteerd, in welk geval de inflatie haar ongebreidelde loop zal moeten volgen, hetgeen op zichzelf reeds een reden tot een verdere hausse zou zijn.

Te Parijs heeft men nog andere dan de Duitse factoren, waarmede men ter beurze rekening houdt. O.a. speelt de Grieksch-Turksche kwestie hier een rol van beteekenis, doch waar de conferentie te Lausanne in haar langzaam verloop reeds telkens uitzicht gaf op een bevredigende oplossing, is de invloed, die hiervan op de markt is uitgegaan, eerder van stimulerenden aard geweest. Bovendien waren er meerdere omstandigheden, die tot een optimistischen kijk hadden kunnen bijdragen. In de eerste plaats het hier reeds besproken geschil van den heer Poincaré met den Senaat; vervolgens de geruststellende berichten, die uit industriële kringen komen (al schijnt er dan ook in het Comité des Forges nogal oneenigheid te bestaan) en de vooruitzichten op een goeue oogst, die het waarschijnlijk maken, dat een minder groot quantum graan ingevoerd zal behoeven te worden. Doch al deze omstandigheden te zamen hebben niet de kracht gehad de beurs tot groote activiteit te bewegen. De ondergrond is echter vast gebleven.

De markt te Londen is wel bij uitstek lusteloos geweest. De transacties waren buitengewoon gering, zoodat fluctuaties van eenige beteekenis niet zijn voorgekomen. Binnenlandsche staatsfondsen konden hun niveau handhaven; van buitenlandsche soorten waren Mexicanen voorbijgaand gezocht in verband met de publicatie van de regeling der achterstallige schuld. Over het algemeen heeft het nieuwe Ministerie een gunstigen indruk in de City gemaakt; men verwacht de voortzetting van de politiek des heeren Bonar Law. Ook de Russisch-Engelsche besprekingen betreffende de handels-overeenkomst schijnen een voor Engeland bevredigend verloop te zullen hebben, nu de onverbidelijke houding van Groot-Brittannië Rusland heeft genoopt een zeer tegemoetkomende houding aan te nemen. Hoewel, zooals reeds vroeger betoogd, de werkelijke handels-omzetten met Rusland zeer gering zijn gebleven, zou het afbreken der handelsbetrekkingen toch allicht in zekere kringen der bevolking nieuwe onrust kunnen zaaien, zoodat uit dit oogpunt beschouwd, een regeling alleszins te verkiezen mag worden geacht. Mede in verband met de goede kansen in dit opzicht is de beurs vast gebleven.

De markt te New York heeft slechts geringe variaties getoond. De situatie in de Vereenigde Staten is onveranderd; zelfs komen uit de staalnijverheid berichten omtrent grooter productie, zoodat de vrees voor een spoedige wijziging in de conjunctuur weder geheel op den achtergrond is gedrongen. Hiertoe heeft ook bijgedragen de uitspraak van den Federal Reserve Board, die als zijn meening verkondigde, dat de innerlijke toestand van het bedrijfsleven in de Unie gezond moet worden geacht.

Te onzen is de grootste aandacht weder op beleggingsfondsen gevallen. Nu de kortstondige periode van opbloei in de nijverheid tot het verleden behoort en het vooruitzicht op loonend emplooi van vlottend kapitaal in die richting dus voorloopig niet bestaat, zoekt men beleggingsmogelijkheden in objecten van onverdacht soliden aard, waartoe in de eerste plaats Nederlandsche en Nederlandsch-Indische fondsen, vervolgens gemeentelijke- en provinciale obligaties, enz. in aanmerking komen. Voorts heeft het een goeden indruk gemaakt, dat de komende Indische leening maximaal slechts 300 miljoen gulden zal bedragen. Van buitenlandsche soorten waren Mexicanen ook hier tijdelijk gevraagd.

De aandelenmarkt echter heeft gedurende het grootste gedeelte der berichtperiode een troosteloos indruk gemaakt. De nadeelige verschillen waren weliswaar niet van

1) Uit hetgeen sinds dit overzicht werd geschreven is bekend geworden blijkt, dat de industrie tot meer bereid is dan men aanvankelijk meende.

	18 Mei	25 Mei	28 Mei	Rijzing of daling.
6 %o Nederland 1922	101 ¹⁵ / ₁₆	102 ¹ / ₄	101 ¹⁵ / ₁₆	- 1/8
5 %o " " 1918	93 ¹⁵ / ₁₆	94 ¹ / ₄	94 ¹⁵ / ₁₆	+ 1
4 ¹ / ₂ %o " " 1916	92 ¹ / ₈	92 ¹ / ₄	92 ¹ / ₂	+ 3/8
4 %o " " 1916	85 ³ / ₈	86 ³ / ₈	87 ⁷ / ₁₆	+ 2 ¹ / ₁₆
3 ¹ / ₂ %o " "	75 ¹ / ₄	75 ¹ / ₄	75 ¹ / ₄	+ 1/2
3 %o " "	66 ¹ / ₂	66 ³ / ₈	67 ¹ / ₈	+ 3/8
2 ¹ / ₂ %o Cert. N. W. S.	56 ¹ / ₂	56 ⁷ / ₈	57 ¹ / ₂	+ 1
7 %o Oost-Indië 1921	102 ³ / ₈	102 ¹ / ₂	102 ³ / ₈	+ 1/4
6 %o " " 1919	99 ⁹ / ₁₆	99 ¹¹ / ₁₆	99 ¹⁵ / ₁₆	+ 3/4
5 %o " " 1915	95 ¹ / ₈	95	95	- 1/8
4 %o Oostenr. Kronenrente	7/8	7/8	—	—
5 %o Rusland 1906	4 ¹ / ₄	4 ¹ / ₄	4	- 1/4
4 %o Rusl. bij Hope & Co.	5 ¹ / ₁₆	5	5	- 1/16
4 %o Japan 1899	74	72 ¹³ / ₁₆	73	- 1
5 %o Brazilië 1895	51 ¹ / ₂	50 ¹ / ₂	50 ³ / ₈	- 1/8
8 %o San Paulo 1921	99 ⁹ / ₁₆	—	99 ³ / ₈	- 3/16
6 %o Amsterdam 1920	101 ¹⁵ / ₁₆	—	—	—
7 %o Rotterdam 1920	104 ¹ / ₈	103	104 ¹ / ₈	—

veel beteekenis, doch de omzetten waren hiermede geheel in overeenstemming, zoodat de beurs een uiterst stil aanzien had. Geen enkele afdeeling heeft een uitzondering gevormd, al waren er sommige dagen waarop het één of ander speciaal fonds iets meer naar voren is gekomen. Dit is o.a. het geval geweest voor aandeelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum Mij., die in eenigszins ruimer mate op een enkelen dag werden verhandeld in verband met berichten omtrent een mildere houding van de Roemeensche Regeering tegenover de petroleum-industrie. Aandeelen Koninklijke Petroleum Mij. bleven verlaten.

Vrij vast waren *suikeraandeelen*, in het bijzonder aandeelen Handelsvereniging „Amsterdam”, zonder echter eenig nieuw gezichtspunt te openen. Daarentegen was het verloop van *rubberwaarden* iets interessanter, vooral ook omdat tegen het slot der berichteweek de koersen der diverse aandeelen iets konden oplopen, in verband met de prijsverbetering van het product te Londen.

Tabaks-aandeelen bleven aangeboden; een enkel stuk bepaalde hier den koers.

Ook *industriële waarden* bleven veronachtzaamd; een uitzondering vormden hier Jurgens-aandeelen. Als gevolg van de verhoogde margarineprijzen in Duitschland verwacht men, dat het concern groter winsten zal kunnen realiseren.

	18 Mei	25 Mei	28 Mei	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	127 ¹ / ₂	129	129 ¹ / ₄	+ 2 ¹ / ₄
Incasso Bank	93 ³ / ₄	—	—	—
Koloniale Bank	171 ¹ / ₄	169 ³ / ₈	172 ¹ / ₂	+ 3/4
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	134	133 ⁷ / ₈	133 ⁷ / ₈	- 1/8
Rotterd. Bankvereniging ..	97 ¹ / ₄	—	91 ¹ / ₂	- 5 ¹ / ₄
Amst. Superfosfaatfabriek ..	40 ¹ / ₄	—	—	—
Van Berkel's Patent	50 ⁷ / ₈	48	47 ⁷ / ₈	- 3
Gouda Kaarsen	90 ¹ / ₈	91 ¹ / ₄	93 ¹ / ₂	+ 3 ¹ / ₈
Holl. Draad- en Kabelfabriek	72	70	69	- 3
Jurgens' Ver. Fabr. gew. aand.	66 ¹ / ₄	67 ¹ / ₂	71	+ 4 ¹ / ₄
" " pr. aand.	66 ¹ / ₂	70 ¹ / ₂	71	+ 4 ¹ / ₂
Leerdam Glasfabrieken	37 ¹ / ₄	—	—	—
Philips' Gloeilampenfabriek	259 ¹ / ₄	255 ¹ / ₂	—	- 4 ¹ / ₄
Vereenigde Blikfabrieken ..	102	102	—	—
Vereen. Chemische Fabrieken	41	38 ¹ / ₂	40	- 1
Compania Mercantil Argent.	15	15	14	- 1
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	183 ¹ / ₂	180	183 ¹ / ₄	- 3/4
Handelsver. Amsterdam	471	471	476 ¹ / ₄	+ 5 ¹ / ₄
Handelsverg. Reiss & Co. ..	29 ¹ / ₄	28 ¹ / ₂	—	- 1 ¹ / ₄
Int. Crediet- en Handelsverg.	—	—	—	—
Rotterdam	183	180	182	- 1
Linde Teves & Stokvis	75	73 ³ / ₄	73	- 2
Tels & Co's Handel-Mij.	8 ³ / ₄	8 ³ / ₄	—	—
Redjang Lebong Mijnb.-Mij.	105	102 ³ / ₈	—	- 2 ³ / ₈
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	126 ¹ / ₄	123 ¹ / ₂	125 ¹ / ₂	- 3/4
Kon. Petroleum-Mij.	386	383	383	- 3
Orion Petroleum-Mij.	—	—	—	—
Afgest. Aand.	32 ¹ / ₂	31 ¹ / ₄	31 ¹ / ₄	- 3/4
Amsterdam-Rubber-Mij.	161 ¹ / ₂	156 ¹ / ₄	157 ⁷ / ₈	- 3 ³ / ₈
Nederl.-Rubber-Mij.	76 ¹ / ₄	78 ¹ / ₄	79	+ 2 ¹ / ₄
Oost-Java-Rubber-Mij.	211 ¹ / ₂	210 ³ / ₈	217	+ 5 ¹ / ₂
Deli-Batavia Tabak Mij.	323 ³ / ₈	314	314 ¹ / ₂	- 8 ⁷ / ₈
Deli-Maatschappij	281	272 ¹ / ₄	271 ¹ / ₄	- 9 ¹ / ₄
Senembah-Maatschappij ..	294 ¹ / ₂	285	285 ¹ / ₂	- 9

1) ex. div.

De *scheepvaartafdeeling* was geheel verlaten; indien er nog van handel sprake was, domineerde het aanbod, zoodat alle koersen een dalende richting insloegen.

	18 Mei	25 Mei	28 Mei	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	111	110 ¹ / ₂	110	- 1
" " „gem.eig.	97	96	95	- 2

	18 Mei	25 Mei	28 Mei	Rijzing of daling.
Hollandsche Stoomboot-Mij.	26 ¹ / ₄	—	—	—
Java-China-Japan-Lijn	.92	—	—	—
Kon. Hollandsche Lloyd ..	8	6 ⁷ / ₈	6 ¹ / ₂	- 1 ¹ / ₂
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	72	69	68 ¹ / ₄	- 3 ³ / ₄
Konink.Paketsvaart-Mij. ...	112	111 ¹ / ₄	112	—
Maatschappij Zeevaart	66	63	63	- 3
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	117	116 ³ / ₈	116 ¹ / ₈	- 7/8
Nievelt Goudriaan	110	106	105 ¹ / ₂	- 4 ¹ / ₂
Rotterdamsche Lloyd	138	123 ¹ / ₄	125	- 13 ¹ / ₄
Stoomv.-Mij. „Nederland” ..	154 ¹ / ₂	152 ¹ / ₄	153 ¹ / ₄	- 1 ¹ / ₄
" " „Noordzee” ..	40	—	33 ¹ / ₂	- 6 ¹ / ₂

1) ex. div.

Alleen de *Amerikaansche afdeeling* was vast in aansluiting aan Wallstreet; in de afgelopen week was ook de belangstelling voor deze rubriek iets grooter.

	18 Mei	25 Mei	28 Mei	Rijzing of daling.
Americ. Smelting & Refining	59 ³ / ₄	60	62 ¹ / ₂	+ 2 ³ / ₄
Anaconda Copper	93 ³ / ₄	94 ¹⁵ / ₁₆	96	+ 2 ³ / ₄
Studebaker Corp.	119	118 ¹ / ₈	118 ⁷ / ₈	- 1/8
Un. States Steel Corp.	100 ³ / ₄	100 ¹ / ₄	101 ¹ / ₂	+ 3/4
Atchison Topeka	104 ¹ / ₂	104 ¹ / ₂	105	+ 1/2
Erie	11 ¹ / ₂	10 ⁹ / ₁₆	11 ¹ / ₄	- 1/4
Southern Pacific	92 ³ / ₈	93 ⁹ / ₁₆	94 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₈
Union Pacific	140 ¹ / ₂	140 ³ / ₈	—	+ 1/8
Int. Merc. Marine orig. gew.	9 ²⁷ / ₃₂	8 ¹³ / ₁₆	9 ⁷ / ₁₆	- 1 ¹ / ₃₂
" " " " pref.	34 ¹ / ₁₆	34 ¹ / ₈	33 ¹ / ₂	- 1 ¹ / ₁₆

De *geldmarkt* bleef stabiel; prolongatie 3¹/₂ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

29 Mei 1923.

De graanmarkten toonden deze week aanvankelijk weinig verandering in stemming en prijs. Noord-Amerika was vast met eenige prijsverhoging en Argentinië handhaafde zijn prijzen met vrij goede exportvraag voor maïs zoowel als voor tarwe. Voor het laatste artikel beperkte de Europeesche vraag zich bijna geheel tot spoedige posities, afgezien van een verdere inkoop van een lading Hard Winter van den nieuwen oogst door de Duitsche regeering, die ook La Plata-tarwe op Juni-aflading kocht. Zoowel Engeland, waar de recente vermeerdering der naar Britsche havens verscheepte Noord-Amerikaansche tarwe den geringen omvang der voorraden nog niet heeft aangevuld, als België (zoowel voor eigen gebruik als voor den Elzas en Noord-Frankrijk) en Nederland toonden goeden kooplust voor spoedige tarwe. In Engeland werden vooral stoomende Manitoba en La Plata-tarwe gekocht, Nederland en België waren ook koopers voor iets verder verwijderde posities, waarbij vooral La Plata op den voorgrond trad, doch verder dan ladend/geladen was ook daar moeilijk verkoopbaar. Deze week waren de Noord-Amerikaansche tarweverschepingen kleiner dan den vorigen keer, doch met de hervatting van den Canadaeschen directen export ging daarvan weder een flinke hoeveelheid naar Engeland en met de kleine voorraden zal het daar nu wel spoedig gedaan zijn. De Argentijnsche tarweverschepingen gaan in hetzelfde tempo der laatste weken voort met bevredigende vraag in verschillende Europeesche landen. Door daling van den Pesokoers en lagere vrachten kon, ofschoon in Argentinië geen prijsverandering te constateeren viel, in Europa de prijs voor La Plata-tarwe geleidelijk iets verminderen. Nu de aanvoeren van nieuwe maïs aan de Argentijnsche havens in vollen gang zijn, blijven die van tarwe bij de verschepingen ten achter en de tarvevoorraden in de havens namen iets af. Ook gebrek aan regen in de zuidelijke Argentijnsche provincies werkte het standhouden der tarweprijzen aan de termijnmarkten te Rosario en Buenos Aires in de hand. Overigens zijn overal de oogstberichten gunstig. Koel weder en regen kwam in de Vereenigde Staten overal den tarweoogst ten goede en met den uitzaai der zomertarwe is het ten slotte naar wensch gegaan, ofschoon hij hier en daar wel wat is vertraagd. Zoowel in de Vereenigde Staten als in Canada schijnt echter van een vermindering der bezaaide oppervlakte weinig sprake te zijn. Australië heeft nu genoeg regen gehad en Britsch-Indië is geregeld en soms vrij dringend met tarwe uit zijn record-oogst aan de markt. Ook in Europa zijn de vooruitzichten overal hoopvol, ofschoon hier en daar geklaagd wordt over het koude, natte weder. Vooral geldt dat voor Engeland, doch van kans op schade van eenige beteekenis is tot nog toe geen sprake en zoowel de met broodgraan bezaaide oppervlakte als de stand der gewassen is overal in de Europeesche importlanden beter dan het vorige jaar. Vooral in Frankrijk toont de tarweuitzaai een flinke uitbreiding tegenover 1922. Ook uit de Balkanlanden luiden de berichten gunstig, ofschoon in

Noteeringen.							Locoprijzen, te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten	28 Mei 1923	22 Mei 1923	29 Mei 1922
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Juni	Mais Juni	Lijnzaad Juni				
26 Mei '23	116½	77⅞	41 1)	11,80	8,30	21,20	Tarwe* . . . . . 1)	13,50	13,50	14,50
19 „ '23	117⅞	80	42	11,75	8,35	21,25	Rogge (No. 2 Western) 1)	10,—	10,35	13,25
26 Mei '22	126½	60¾	37⅞	13,—	7,60	20,45	Mais (La Plata) . . . . . 2)	217,—	213,—	200,—
26 Mei '21	168	60¾	38⅞	17,05	7,60	16,—	Gerst (48 lb. malting) . . . 2)	180,—	183,—	224,—
26 Mei '20	305	193½	105½	24,90	11,25	27,75	Haver (38 lb. White cl.) . . 1)	10,30	10,30	11,70
20 Juli '14	82	56⅞	36½	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) 1)	11,—	11,—	16,85
							Lijnzaad (La Plata) . . . . 3)	442,—	441,—	430,—

1) Per Juli.

1) p. 100 KG. 2) p. 2000 KG. 3) per 1960 KG.

*) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	20/26 Mei 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. t/jdaok 1922	20/26 Mei 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. t/jdaok 1922	1923	1922
Tarwe	11.045	274.791	380.864	—	17.811	26.216	292.602	407.080
Rogge	15.216	181.022	31.187	—	485	—	181.507	31.187
Boekweit	—	5.157	8.479	—	—	—	5.157	8.479
Mais	4.054	251.206	441.387	1.521	38.047	53.670	289.253	495.057
Gerst	13.439	86.087	47.719	2.194	7.062	2.505	93.149	50.224
Haver	1.236	34.160	34.060	—	533	50	34.693	34.110
Lijnzaad	3.501	59.834	71.572	1.382	44.002	50.771	103.836	122.343
Lijnkoek	1.534	90.283	62.836	—	—	1.547	90.283	64.383
Tarwemeel	2.245	29.604	23.983	—	3.864	3.743	33.468	27.726
Andere meelsoorten	60	717	4.610	—	—	1.740	717	6.359

Roemenië de uitzaai van tarwe en rogge te klein schijnt te zijn geweest om in dit seizoen uitvoer mogelijk te maken. Als oorzaak daarvan wordt beschouwd de uitvoer- en prijs-politiek der regeering, die den verbouw van broodgraan onvoordeeler doet zijn dan dien van gerst, haver en mais. Zijn dus de vooruitzichten voor het nieuwe seizoen gunstig, ook in het tegenwoordige oogstjaar is nog steeds volop tarwe beschikbaar en naarmate dat jaar zijn einde nadert, trekt het meer en meer de aandacht, dat op 1 Augustus bij het begin van het nieuwe seizoen nog zeer veel oude tarwe in de uitvoerlanden beschikbaar zal zijn. De bekende Sir James Wilson, die van tijd tot tijd beschouwingen publiceert over de wereldpositie van tarwe, berekent, dat dit overschot op 1 Augustus te zamen met zeg 6 miljoen quarters onderweg naar Europa, 37 miljoen quarters zal bedragen (tegen, zonder den zeilenden voorraad, 12 miljoen in 1922 en 15 miljoen in 1921) of voldoende voor de behoefte gedurende 5 maanden van alle uitvoerlanden te zamen. Misschien heeft naast de voortdurende verbetering der oogstvooruitzichten dit vooruitzicht ertoe meegewerkt, dat in Noord-Amerika, waar men zich reeds zoo lang vergist heeft in de hoeveelheid broodgraan, die Europa dit seizoen zou kunnen opnemen, in het einde der week de tarweprijzen langzaam begonnen te dalen om op den 26sten een grooten sprong omlaag te maken, waarop den volgenden marktdag niet als anders zoo dikwijls het geval is een belangrijke reactie volgde. Zelfs was gisteren Chicago nog weder iets lager en op 114¼ voor Juli en 112¼ voor September zijn nu weder de prijzen van begin Maart bereikt, nadat intusschen, vooral door slechte, doch nu sterk verbeterde oogstvooruitzichten, de prijs ongeveer 9 pCt. hooger was geweest. Het is opmerkelijk, dat de tarweprijs in Argentinië ongevoelig bleef voor de Noord-Amerikaansche verlaging en geen prijsverlaging vertoonde. Voor rogge was te Chicago de prijsverlaging nog grooter dan voor tarwe. Voor dat artikel geldt dan ook in nog meerdere mate het baisse-argument der zeer groote voorraden, omdat daarvoor geen andere uitweg bestaat dan uitvoer naar enkele Europeesche landen, waarvan het grootste, Duitschland, deze week weinig kooplust toonde. Wel werd tot de dalende prijzen nu en dan gekocht, doch de Duitsche regeering heeft den laatsten tijd zooveel rogge gekocht, dat voor geruimen tijd de Duitsche behoefte voor een groot gedeelte gedekt is. Ook is de verscheping der naar Duitschland verkochte Russische rogge in vollen gang. Deze week werden daarvan van de Zwarte Zee 34000 qrs. verschepen. De roggeprijs te Chicago was op 28 Mei gedaald op 73¼ cent per 56 lbs. voor Juli en 75 cent voor September, een verschil met midden April van 14 en 13 cent. Sedert de eerste helft van October is rogge te Chicago niet zoo laag in prijs geweest. Daarbij is het opmerkelijk, dat in het einde van Mei 1922 Juli-rogge te Chicago 10½ pCt. lager noteerde dan dezelfde gewichtseenheid aan tarwe, terwijl nu het verschil 22¼ pCt. bedraagt. Zelfs staat nu rogge 3½ pCt. beneden mais en in Mei 1922 60 pCt. daarboven. Toch is in Nederland, dat toch ook geregeld Noord-Amerikaansche

rogge koopt, de belangstelling voor dit artikel nu gering en wordt mais flink gekocht.

Van de voedergranen blijft haver stil met zeer weinig vraag op het Europeesche vasteland en ook onbevredigenden kooplust in Engeland, waar de prijzen geleidelijk daalden met nu en dan dringend aanbod, zoowel uit Argentinië als uit Noord-Amerika. Aan de sterke prijsdaling te Chicago op 26 Mei deed ook haver mede en sedert midden April is de prijs daar nu 12½ pCt. gedaald. Ook in gerst worden weinig zaken gedaan. De verschepingen van den Donau namen iets af en van Russisch aanbod hoort men niet meer, doch Duitschland koopt niet, België en Nederland toonen ondanks lagere prijzen evenmin veel belangstelling en in Engeland wordt slechts weinig gekocht. Deze week was er eenige vraag in Schotland, dat een kleine lading Donaugerst kocht en ook Noord-Afrikaansche en Britsch-Indische op zomeraflading. Vooral in gerst schijnt men uit Tunis, Algiers en Marokko dit jaar een ruim aanbod te kunnen verwachten.

In mais was de stemming over het algemeen vrij goed. Levendig was de vraag vooral in Nederland, waar het geringe Noord-Amerikaansche aanbod weer tot een flinken omzet in La Plata-mais meewerkte. In de Vereenigde Staten blijft namelijk het aanbod voor export klein, evenals de verschepingen, en ofschoon na eenige vaste dagen in het begin der week Chicago ook voor mais ten gevolge van beter weder en de algemeen flauwe stemming reeds spoedig lagere prijzen meldde en op den 26sten een sterke prijsdaling intrad, die door een noemenswaardig herstel niet werd gevolgd, daalden aan de kust de prijzen veel minder. De prijsverlaging te Chicago bedroeg van 21 tot 28 Mei ongeveer 2½ cent per 56 lbs. Nog steeds koopt Duitschland geen mais. In Engeland was de vraag voor Noord-Amerikaansche mais beter wegens de kleine verschepingen en hetzelfde geldt voor Nederland. Van La Plata-mais waren de verschepingen wel wat kleiner dan in de vorige week, doch het aanbod van spoedige verlading blijft ruim, waardoor in Engeland de markt werd gedrukt met lagere prijzen voor parcels en slechts een enkele zaak aan de ladingmarkt. Nederland kocht echter flinke hoeveelheden, waarbij ook een reeds enkele weken stoomende lading. Ook in België was de omzet teleurstellend, zooals trouwens ten gevolge van de spoorwegstaking voor alle graansoorten zaken op Antwerpen slechts moeilijk tot ontwikkeling konden komen. In Argentinië blijven de maïsaanvoeren groot en de voorraden in de havens nemen flink toe. De prijzen bleven echter sedert 21 April bijna geheel onveranderd ondanks de Noord-Amerikaansche verlaging; fluctuaties van eenige betekenis kwamen gedurende de geheele week niet voor.

Nederland. Voor tarwe bestond deze week weder goede vraag, vooral voor La Plata soorten. In Noord-Amerikaansche tarwe werden echter slechts weinig zaken gedaan. Weder kwamen in verband met de Belgische spoorwegstaking geregeld zaken naar België tot stand. Mais bleef goed gevraagd en het beperkte aanbod uit Noord-

Amerika werd tot dalende prijzen goed opgenomen, terwijl zich in de havens geen nieuwe voorraden vormen. Weder kwamen flinke zaken in La Plata-mais tot stand, zoowel stoomende als op spoedige aflading. Daarbij werd een reeds eenigen tijd stoomende lading nieuwe mais aangekocht. Eenig aanbod van Javamaïs, aangekomen en stoomend, ontmoette goede vraag. Gerst is stil en ondanks laag Belgisch aanbod moeielijk te plaatsen. In rogge brengen de voortdurend dalende Noord-Amerikaansche prijzen geen vermeerdering der vraag teweeg en in haver gaat weinig om.

SUIKER.

In Amerika fluctueerden de noteringen op de termijnmarkt in het begin der week nogal, doch liepen daarna gestadig op, waardoor het volgende cijferbeeld ontstond:

Openings laagste slotnotering

	1923	1922	1921
Juli	6.39	6.37	6.55
September	6.45	6.38	6.64
December	5.96	5.88	6.09
Maart	4.77	4.67	4.85

Spot Centrifugals bleven de geheele week met 8,23 d.c. aangeboden. Belangrijke reële zaken kwamen echter niet tot stand, evenmin in Cubasuiker, waarvoor prijzen tusschen 6 en 6½ d.c. c.&f. New York schommelden.

De Cuba statistiek is als volgt:

	1923			1922			1921		
	Tons	Tons	Tons	Tons	Tons	Tons	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 19 Mei '23	68.498	128.129	114.119						
Tot. sedert 1 Dec. '22-19 Mei '23	2.922.587	2.745.974	2.545.264						
Aantal werkende fabrieken	19	81	172						
Weekexport 19 Mei '23	86.393	114.111	46.954						
Totale export 1 Jan.-19 Mei '23	2.189.316	1.686.103	1.261.199						
Totale voorraad 19 Mei '23	733.277	1.114.850	1.312.243						

Weder: Hevige regens over het geheele eiland.

Thans zijn 169 fabrieken afgemalen met eene productie van ongeveer 353.000 tons minder dan verleden jaar, terwijl 14 nog werken.

In sympathie met Amerika werd ook op de overige suikermarkten de stemming na het midden der week vaster, terwijl allerwegen meerdere belangstelling voor het artikel merkbaar wordt.

In Engeland verhoogden raffinadeurs hunne prijzen voor klontjes met 3 d. en voor alle andere soorten met 6 d.

Op Java trokken prijzen van suiker in de tweede hand ook aan en kwamen eenige zaken uit den oogst van dit jaar tot stand. Afdoeningen van 1924 suiker uit de eerste hand werden niet gemeld.

De stemming op de markt hier te lande was vrijwel eene afspiegeling van die te New York. Aan het begin der week was zij prijshoudend. Mei noteerde f 41½, terwijl Augustus tot f 37½ en December tot f 29¼ gedaan werd. Wegens realisatieaanbod daalden de prijzen tot ongeveer f 36½ voor Aug. en f 28½ voor December. Daarna ontstond weer meer vraag en was de prijs aan het eind der week voor Augustus ongeveer f 37½ en voor December f 29½. De omzet bedroeg deze week slechts ongeveer 2700 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Mei	Londen			New York 96 p Ct. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per	Amer. Granulated c.f.	
			Junijuli	Mei	
24 Mei '23	f 41½	Sh. 71/-	Sh. 29/-	37/-	\$ 8,28 1)
17 " '23	41	71/-	28/9	37/-	7,78
24 Mei '22	42¼	52/6	18/-	20/-	4,23
24 Mei '21	—	63/6	21/6	32/-	5,02
4 Juli '14	1113/32	18/-	—	—	3,26

1) Laten.

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	26 Mei '23	19 Mei '23	12 Mei '23	26 Mei '22	26 Mei '21
New York voor Middling ...	28,65 c	27,15 c	25,45 c	21,50 c	13,05 c
New Orleans voor Middling	28,— c	26,25 c	24,75 c	20,25 c	11,75 c
Liverpool voor Fy Middling	15,60 d 1	14,84 d 2	14,18 d 3	11,84 d	8,18 d

1) 24 Mei 1923. 2) 18 Mei 1923. 3) 11 Mei 1923.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen)

	1 Aug. '22 tot 26 Mei '23	Overeenkomstige perioden	
		1921-'22	1920-'21
Ontvangsten Gulf-Havens.	4476	4044	4555
" " Atlant.Havens	1113	1615	1426
Uitvoer naar Gr.Brittannië	1242	1481	1481
" " 't Vasteland.	3182	3645	3001
" " Japan	—	—	—

	26 Mei '23	26 Mei '22	27 Mei '21
Voorraden in duizendtallen			
Amerik. havens	399	900	1579
Binnenland	465	764	1432
New York	86 1	207	138
New Orleans	102 1	211	419
Liverpool	694 1	892	1001

1) 19 Mei 1923.

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijddendijk).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
26 Mei 1923	856.000	22.475	1.373.000	23.400	527/64
19 " 1923	857.000	20.775	1.382.000	23.400	513/32
12 " 1923	850.000	20.625	1.470.000	23.400	529/64
26 Mei 1922	1.647.000	15.650	2.797.000	18.700	717/32

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
26 Mei 1923	23.000	2.418.000	38.000	6.389.000
26 Mei 1922	18.000	3.534.000	111.000	7.812.000

1) Niet genoteerd.

RUBBER.

Na de belangrijke daling is er afgelopen week een klein herstel ingetreden en prijzen konden eenigszins verbeteren. De markt bleef echter fluctueerend, en de stemming onvast.

De slotnoteeringen zijn:

			einde voorafgaande week:
Prima Crêpe	Mei	76 ct.	75½ ct.
" "	Juni	76 "	74 "
" "	Juli/Sept.	77½ "	75 "
Smoked Sheets	Mei	77 "	79½ "
" "	Juni	77 "	80 "
" "	Juli/Sept.	78 "	76½ "

28 Mei 1923.

COPRA.

De markt was deze week uitermate lusteloos gestemd, en de prijzen liepen bijna dagelijks terug.

Stoomende partijen zijn weinig aangeboden, terwijl Maart/Mei aflading enkele dagen moeielijk te verkrijgen was.

De noteeringen zijn:

Java f.m.s. stoomend	..... tot f 34,—
" Maart/Mei	..... " " 33,75
" April/Juni	..... " " 33,12½

28 Mei 1923.

VETTEN EN OLIËN.

(Ontleend aan „Cerealia”).

Pure Lard. Loco en stoomende kisten tot f 70,— gedaan, op prompt aflading luidende de offertes van f 72½ tot f 75½ voor kisten. Tierces prompte aflading f 73,—.

Spek. Prompte aflading:

Short fat backs 8/10 f 62¼; 10/12 f 64¼; 12/14 f 65¼; 14/16 f 67,—; 16/18 f 68½; 18/20 f 69¼; 20/25 f 71¼.

Loco short fat backs 12/14 \$ 26,—; 14/16 \$ 36,30; 18/20 \$ 27½; 20/25 \$ 28,—.

Compound Lard. Hollandsch fabriikaat, prompt f 64,—.

Prime Steam Lard. Prompte aflading \$ 27¼.

Geraff. Cocosvet. Hollandsch fabriikaat, Mei-levering f 58,— in vaten af fabriek.

Ruwe Cocosolie. April/Mei-aflading Ceylon £ 46; Cochín £ 49; Hollandsch fabriikaat, basis 3 pCt., max. 5 pCt., f.f.a. prompt in vaten f 55,—.

Katoenzaadolie. Amerikaansche Butteroil Nov./Febr. f 58,—; Loco Engelsche Wesson 44 f 63,—; Loco Engelsche geraffineerde f 57,—.

Geraff. Sesamolie. Prompt in vaten f 63,— f.o.b. binnenland.

Geraff. Arachideolie. Prompt in vaten f 60,—.

Geraff. Soyaolie. Prompt in vaten f 54,— f.o.b. binnenland.

Ruwe Soyaolie. Mei/Juni-aflading in bulk £ 35,10.

Oleo Margarine lager. Extra's loco en prompte aflading van Amerika tot f 77,— gedaan. Later werden Extra soorten op aflading tot f 76,— aangeboden, terwijl loco extra's onder f 76,— te koop waren.

Tweede soorten prompte aflading werden tot f 72,—, derde soorten tot f 68/69½ en vierde soorten tot f 61/63½ aangeboden. Stoomende Extra's f 76,—.

Premier Jus. Noord-Amerikaansche Extra Stock prompte aflading eerst tot f 72,— gedaan en later tot f 69,— aangeboden; Loco Noord-Amerikaansch Extra Stock f 72,—; Zuid-Amerikaansche Extra's Juni-aflading afgedaan tot f 54,—, tweede soorten tot f 52,—, derde soorten tot f 50,— en verder zoo aangeboden. Loco en stoomende Zuid-Amerikaansche Extra's f 54,—, tweede soorten f 52,—, derde soorten f 50,—; Loco Australische Beef Jus f 54,—; Loco Mutton Jus f 52,—; Loco kratten La Plata Extra's f 54,—.

Oleo Stearine. Noord-Amerikaansche eerste soort op prompte aflading tot f 54½ afgedaan en verder tot f 56½ aangeboden; Loco Noord-Amerikaansche f 63,—.

Eetbare talk. La Plata prompte aflading tot f 48,—; stoomend tot f 49,— afgedaan; Loco La Plata f 49,—; prompte aflading van Engeland 45/—.

Cooking fat. Juni-aflading tot f 47,— gedaan; Loco La Plata f 48,—.

Technische talk. Loco La Plata I f 45,—; stoomende f 46,—; prompte aflading van Engeland 40/—.

Hardvet. Hollandsch fabriikaat, smeltpunt circa 40/42°, f 56,— af fabriek.

Neutrallard. Loco Choice tot f 76,— gedaan. Prompte aflading tot f 76,— aangeboden.

Rotterdam, 26 Mei 1923.

STEENKOLEN.

(Veertiendaagsch overzicht).

Sinds ons laatste bericht zijn de kolenprijzen in alle districten flauwer geworden en wel voornamelijk in Schotland, waar de tweedehand eindelijk schijnt los te komen. De mijnen zelf zijn nog tot einde Juli goed van orders voorzien, doch er schijnt veel speculatief gekocht te zijn. Het district, dat nog de meeste vastheid vertoont, is Cardiff.

De prijzen zijn als volgt:

Northumberland Ongezeefde	f 20,50
Durham Ongezeefde	„ 22,—
Cardiff Ongezeefde	„ 23,50
Schotsche Gezeefde	„ 17,—
Gietcokes	„ 40,—

Alles per ton van 1000 KG., franco Rotterdam/Amsterdam. Markt flauwer.

29 Mei 1923.

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Koper Standaard	Koper Electrolytisch	Tin	Lood	Zink
28 Mei 1923..	65.10/-	74.-/-	196.17/6	25.17/6	30.12/6
18 „ 1923..	67.15/-	77.10/-	202.12/6	26.7/6	31.17/6
14 „ 1923..	66.-/-	76.10/-	199.5/-	25.2/6	29.15/-
7 „ 1923..	70.12/6	79.15/-	210.7/6	25.-/-	32.2/6
29 Mei 1922..	62.7/6	69.5/-	151.2/6	25.-/-	28.2/6
20 Juli 1914..	61.-/-	—	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

Bijna overal is de vraag naar scheepsruimte weer geringer. Nergens is op het oogenblik een markt aan te wijzen, waar verbetering in de vrachten is te constateeren. De enige uitzondering is misschien de North Pacific, vanwaar

een stoomschip is afgesloten voor September belading tegen 37/6.

De bevrachtingen van La Plata zijn niet zeer talrijk geweest, en de betaalde vrachten varieerden tusschen 24/- en 28/- al naar grootte en positie. De laatste dagen is er eenige verbetering in de vrachten waar te nemen.

Van Noord-Amerika zijn de vrachten gedaald en slechts een enkele boot werd voor graan bevracht. Italië is het eenige land waarheen volle ladingen graan momenteel gaan en de vracht daarheen is 19 ct. per 100 lbs. naar Genua en 17 ct. naar West-Italië voor prompt.

Er zijn eenige booten met steenkolen bevracht naar Antwerpen of Fransch Atlantische havens tegen \$ 2,25, hetgeen belangrijk lager is dan eenigen tijd geleden.

Van Montreal is een midden Juni boot bevracht naar West-Italië tegen 4/1½ per q. naar 1 loshaven en 4/3 naar 2 loshavens. Naar Bordeaux/Hamburg range is voor prompt niet meer dan 14 ct. per 100 lbs. te bedingen.

Van Bombay werd geen ruimte opgenomen, doch het geldende cijfer is ongeveer 27/6 on d.w.

De uitgaande vrachten zijn over het algemeen iets lager. Naar Algiers werd 9/- en naar Marseille 10/9 betaald, terwijl naar La Plata 14/- is te bedingen.

29 Mei 1923.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
21-26 Mei 1923	—	19/4 ^a	2,20 1	—	26/7	26/7
14-19 „ 1923	—	19/4 ^a	2,75 1	—	27/3	26/6
22-27 Mei 1922	—	—	14 c ^a	4/3	28/9	28/9
23-28 Mei 1921	—	—	6/6	6/6	55/-	55/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11½	1/11½	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
21-26 Mei '23	5/9	11/-	13/9	14/2	5/3	6/9
14-19 „ '23	5/11	11/-	10/10½	14/2	5/3	6/9
22-27 Mei '22	6/-	10/6	13/3	13/3	5/3	7/3
23-28 Mei '21	—	—	—	—	—	—
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
21-26 Mei 1923..	26/3	32/6	35/-	32/6
14-19 „ 1923..	27/9	32/6	35/-	35/-
22-27 Mei 1922..	17/6	26/6	35/-	30/-
23-28 Mei 1921..	—	—	—	—
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

1) \$ per ton kolen. 2) per ton d.w. 3) Am. cents per 100 lbs.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteringen per ton van 1015 KG.

RIJNVAART.

Week van 19—26 Mei 1923.

De aanvoeren van zeezijde bedroegen meer dan de voorafgaande week en bestonden hoofdzakelijk uit kolen en eenige ertsbooten.

De voorhanden zijde Hollandsche en Duitsche schepen werden schaarscher.

De waterstand was langzaam vallend. Naar den Boven-Rijn werd op ca. 2.40 M. afgeladen.

De daghuur voor Hollandsche schepen naar de Rijstations varieerde van 2¼ tot 2½ cts. Voor schepen van kleiner kaliber werd in sommige gevallen 2¼ cts. betaald.

Daghuur voor Duitsche schepen voor erts naar de Ruhrhavens bedroeg 1½ ct., terwijl ook Duitsche schepen in vracht werden aangenomen tegen f 0,50 met ¼ en f 0,60 met ½ lostijd.

Het sleeploon was genoteerd volgens het 60-cents tarief.